DOUĂ FRAGMENTE INEDITE DIN TEXTUL SLAVON AL ÎNVĂȚĂTURILOR LUI NEAGOE BASARAB CĂTRE FIUL SĂU TEODOSIE

G. MIHĂILĂ

Cu prilejul Primului Congres de studii sud-est europene, ținut la Sofia în 1966, am avut ocazia să cercetez, în ziua de 2 septembrie, la Biblioteca Națională „Chiril și Metodie", prețiosul manuscris al versiunii originale, slavone, a *Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*[1]. Parcurgînd manuscrisul filă cu filă — căci se știe că acestea s-au păstrat în neorînduială și cu mari lacune[2] —, am constatat că, față de 98 de file, cîte avea la data descoperirii lui de către P.A. Lavrov, în 1894[3], și a descrierii de către B. Țonev, în 1910[4], acum are 111 file, deci cu 13 mai mult. Urmărind cele trei numerotări moderne succesive, făcute de cercetătorii anteriori și de bibliotecari, am observat că pe f. 99a este aplicată ștampila bibliotecii, cu numărul de înregistrare 1583 și cu data 1921 (deasupra este scris, de asemenea, N 276/369), ceea ce m-a dus la concluzia evidentă că de aici încep cele 13 file noi (99—111), care, fiind înregistrate la 11 ani după publicarea descrierii lui B. Țonev, n-au mai intrat în atenția cercetătorilor. Este adevărat însă că, așa cum se păstrează în p ezent manuscrisul, ordinea filelor nu respectă nici ultima numerotare, ci

---

[1] Mulțumesc călduros profesorului Manio Stoianov, șeful secției manuscrise, care mi-a pus cu multă bunăvoință la dispoziție manuscrisul.

[2] Textul slavon păstrat reprezintă aproximativ o treime din opera originală.

[3] Vezi *Слова наказательные воеводы валашского Иоанна Нягоя к сыну Феодосию* (Памятники древней письменности и искусства, CLII), St. Pb., 1904, p. I. După cercetările făcute în Biblioteca Națională din Sofia în 1894, P. A. Lavrov a prezentat manuscrisul în 1895 într-o ședință la „Императорское общество истории и древностей российских при Московском университете" (*Слова наказательные воеводы валашского Нягоя сыну своему Феодосию.* „Чтения в императорском обществе истории и древностей росийских. . .", VI, Moscova, 1896, p. 4—16). Manuscrisul a fost descris apoi pe scurt, în 1897, de către Sv. Vulović, dar această descriere a apărut abia după moartea lui, în 1900: *Опис словенских рукописа Софијске Народне Библиотеке*, „Споменик Српске Краљевске Академије", 2-и разред, 33, Belgrad, 1900, p. 44—45, nr. 223 (83) și 224 (123). Vezi St. M. Romanski, *Българска книжнина в Ромъния и едно нейно произведение (По повод на изданието на П. Ф. Лазров, Слова наказательные...)*, „Известия на Семинара но славянска филология при Университета в София за 1904 и 1905 год.", Sofia, 1905, p. 60—63.

[4] *Опис на ръкописите и старопечатните книги на Народната Библиотека в София*]I], Sofia, 1910, p. 260—261, nr. 313 (83, 123).

acestea se află în următoarea succesiune: 1—18, 64—111, 19—28, 35—54, 29—34, 55—63. Dar, în timp ce filele 1—98 au cîte două sau trei numerotări (pe o filă am găsit, trecute succesiv, chiar patru cifre diferite), dintre care primele sînt, de regulă, șterse, filele 99—111 au o singură numerotare. Cît privește numerotarea veche a caietelor, ea nu ajută prea mult, întrucît — așa cum a observat P.A. Lavrov — aceasta s-a făcut la date diferite (cu cerneluri diferite) și, de altfel, este și foarte incompletă.

Timpul scurt petrecut în bibliotecă nu mi-a permis, însă, să confrunt manuscrisul cu ediția prof. P.P. Panaitescu, apărută acum cîțiva ani [1], care reproduce pe aceea a lui P.A. Lavrov [2], cu aranjarea textului în ordinea firească, în concordanță cu textul românesc (operație realizată în parte de P.A. Lavrov însuși, apoi de St. Romanski[3] și Margareta Ștefănescu [4], fiind definitivată de P. P. Panaitescu). Am avut însă posibilitatea să fac acest lucru ulterior, la București, grație înaltei bunăvoințe a Patriarhului Justinian al României, care a aprobat ca Biblioteca Patriarhiei Române să ne pună la dispoziție — colegului Dan Zamfirescu și autorului acestor rînduri — prin Asociația Slaviștilor, la solicitarea acad. Emil Petrovici, microfilmul manuscrisului primit de Patriarhie de la Sofia.

Confruntarea tuturor fotocopiilor, pe care le-am executat după acest microfilm, cu ediția citată a prof. P.P. Panaitescu mi-a confirmat în întregime ipoteza formulată cu prilejul cercetării manuscrisului, permițîndu-mi să le numerotez în ordinea normală și, în același timp, să ofer aici cititorilor, interesați de îmbogățirea cunoștințelor noastre asupra literaturii românești vechi în limba slavonă, textul celor 13 file inedite.

Mai întîi însă îmi iau îngădința de a da cîteva informații despre manuscris, folosindu-mă de descrierea lui P.A. Lavrov [5] și de aceea a lui B. Țonev, care-l atribuie, pe bună dreptate, secolului al XVI-lea [6]. Formatul celor 111 file este de 20 × 14 cm, textul fiind scris pe 15 × 8,5 cm, scrierea este semiuncială, frumoasă. Titlurile și, pe alocuri, punctele sînt scrise uneori cu aur, alteori cu chinovar sau cu cerneală albastră. Hîrtia este groasă, lucie. Filele primului caiet au filigran—ancoră (C. M. Briquet, *Les filigranes*, t. I, Paris, 1907, nr. 446, hîrtie italiană întrebuințată între 1518 și 1519), iar celelalte — pălărie de cardinal (Briquet, I, nr. 3471, hîrtie italiană, întrebuințată între 1519—1538) [7].

---

[1] *Învățăturile lui Neagoe Vodă Basarab către fiul său Teodosie*, în *Cronicile slavo-române din sec. XV—XVI*, publicate de I. Bogdan. Ediție revăzută și completată de P.P. Panaitescu. Ed. Acad., București, 1959, p. 215—316 (introducere, text și traducere).

[2] *Слова наказательные...*, St. Pb., 1904, XXXIII + 62 p. + I pl.

[3] *Mahnreden des walachischen Wojwoden Négoe Basarab an seinen Sohn Theodosios*, Leipzig, 1908 (extras din „XII. Jhb. des Instituts f. rumanische Sprache").

[4] *Contribuțiune la istoria literaturii române vechi*, „Arhiva", XXXVIII, 1931, p. 21—50.

[5] *Op. cit.*, p. I—VI.

[6] La fel făcuse St. Vulović (*op. cit.*, p. 44—45), cu observația însă că pentru fragmentul cu vechiul număr 83 (8 file) dăduse, din greșeală, sec. al XV-lea. Vezi St. Romanski, *Българска книжнина...*, p. 61, nota 1. Nu se înțelege de ce prof. P. P. Panaitescu (*op. cit.*, p. 217) atribuie manuscrisul secolului al XVII-lea.

[7] Prin scrisoarea din 26 ianuarie 1968, prof. M. Stoianov ne-a trimis copia filigranelor, cutată de prof. Hr. Kodov (Sofia), care le-a și identificat. Le exprimăm cu acest prilej exesincerele noastre mulțumiri.

Înainte de descrierea lui B. Țonev, manuscrisul (fără cele 13 file înregistrate în 1921) se afla în bibliotecă în două fragmente, sub numerele 83 (8 file) și 123 (90 file), ceea ce înseamnă fie că a intrat în două rînduri, cum presupune P.A. Lavrov, fie că, la început, manuscrisul s-a răzlețit și a fost păstrat în locuri diferite [1]. Așa se explică — cred eu — și faptul că 13 file n-au fost înregistrate decît după descrierea lui B. Țonev, deși nu este exclus ca ele să fi intrat în bibliotecă într-adevăr în 1921. În catalogul lui B. Țonev manuscrisul este trecut la nr. 313, număr pe care îl are și în prezent, împreună cu cele 13 file adăugate în 1921.

B. Țonev ne mai dă o informație prețioasă: manuscrisul (vechiul nr. 123, dar poate și celelalte două mici fragmente: vechiul nr. 83, resp. 8 file, și cele 13 file înregistrate în 1921) a fost cumpărat de la Iv. Karastoianov, fotograf, în 1891, deci cu patru ani înainte de studierea lui de către P.A. Lavrov. Putem presupune că în 1891, la numai 14 ani după eliberarea Bulgariei de sub jugul otoman, fotograful Karastoianov nu putuse veni de altundeva decît din România, poate chiar din București, unde desigur învățase meșteșugul. Manuscrisul a putut fi cumpărat sau obținut de el sau de vreun membru al familiei lui în România, de la cineva care nu-i bănuia valoarea, probabil în a doua jumătate a secolului trecut. Starea defectuoasă a manuscrisului, răzlețirea unui mare număr de file dovedesc că manuscrisul — scos cîndva din vreo mănăstire sau bibliotecă episcopală — a ajuns în mîinile unor necunoscători, care au pierdut o parte din el. Scrisul foarte îngrijit, frumos, cu titluri caligrafiate uneori cu aur, ne duce la concluzia că acest manuscris a fost copiat pentru una din marile mănăstiri sau poate chiar pentru cancelaria domnească; el poate fi foarte apropiat de manuscrisul original, dacă nu este chiar copia oficială executată pentru Neagoe Basarab cu puțin timp înainte de moartea sa (1521). Vechimea hîrtiei, stabilită pe baza filigranelor, pare a confirma această ipoteză. Poate întîmplarea fericită va scoate în fața cercetătorilor noi pagini din acest text în versiunea originală, slavonă, care stă la baza celei românești și a celei grecești, și atunci cunoștințele noastre vor putea fi precizate și îmbogățite [2].

Reproducem, în continuare, textul celor 13 file inedite, numerotate în manuscrisul Bibliotecii Naționale „Chiril și Metodie" din Sofia de la 99 la 111, iar aici — conform ordinii reale a tuturor filelor — de la 70 la 76 (7 file) și de la 79 la 84 (6 file), cu observația că în manuscris ele sînt aranjate invers:

[1] Fragmentul nr. 83 s-a aflat la un moment dat într-un dosar cu mss. nr 82. Este interesant de observat că, atunci cînd P. A. Sîrcu a cercetat manuscrisul la Sofia, bibliotecarii n-au putut să-i dea decît mss. nr. 83 (8 file) și 1 filă din mss. nr. 123, restul fiind rătăcite și redescoperite ulterior, în urma unei întregi revizii a fondului. (Vezi P. A. Sîrcu, *К вопросу о подлиннике Поучений валашского господаря Иоанна Нягое к своему сыну Феодосию*, „Известия ОРЯС", V, кн. 4, 1900, p. 1301—1307; St. Romanski, *Българската книжнина...*, p. 63). Este drept însă că între timp manuscrisul fusese împrumutat, la Petersburg, lui P. A. Lavrov (*op. cit.*, p. XXVII).

[2] În *Istoria literaturii române*, I, Ed. Acad., București, 1964, p. 278, nota 1, se spune că prof. D. P. Bogdan a descoperit un fragment inedit din textul slavon, dar el însuși nu a dat, după cîte știu, nici o lămurire în acest sens în vreun articol sau notă tipărită, din care să rezulte dacă este vorba despre același manuscris sau despre altul. Așteptăm cu interes confirmarea acestei știri și publicarea paginilor noi, cu atît mai mult cu cît se afirmă că aceste pagini ar fi fost descoperite în U.R.S.S., deci ar putea să provină de la un alt manuscris.

întîi grupul de 6 file (ff. 99—104) și apoi cel de 7 file (ff. 105—111). Cele două grupe de file se încadrează în fragmentul IX din ediția prof. P.P. Panaitescu, și anume în capitolul întitulat Слово наказателно Іѡ Нѣгое воеводы къ възлюбленномꙋ сн҃ꙋ своемꙋ Ѳеѡ(д)сїю и инны(м) помазанникѡмъ бж҃їи(м) о мл(с)тыни и о покои (Cuvînt de învățătură al lui Io Neagoe voievod către iubitul său fiu Teodosie și alți unși ai lui Dumnezeu, despre milostenie și împăcare). Mai precis, grupul I, de 7 file, făcînd parte toate dintr-un singur caiet, reprezintă chiar lacuna marcată în ediția prof. P. P. Panaitescu la p. 249, r. 35—36, fiind continuat exact de textul următor (p. 249, r. 36—p. 250, r. 31, trad. p. 300, r. 31 — p. 301, r. 32); după acesta continuă, la fel de exact, grupul II, de 6 file, care aparțin altui caiet.

În ediția textului românesc a lui N. Iorga[1], cele două fragmente inedite corespund paginilor 238 (r. 4) — 243 (r. 2) și 244 (r. 22) — 249 (r. 14), iar în ediția textului grecesc, tipărită de V. Grecu[2] — paginilor 172 (r. 8), resp. trad. rom. p. 173 (r. 8) — 176 (r. 39), resp. 177 (r. 35) și 178 (r. 35), resp. 179 (r. 34) — 184 (r. 28), resp. 185 (r. 26).

Însoțind reproducerea textului de fotocopiile paginilor respective, am considerat potrivit să adopt pentru transcriere un procedeu suficient de exact și în același timp simplu pentru tipografie și pentru cititor; am coborît în rînd, între paranteze rotunde, literele suprascrise, dar n-am întregit între paranteze drepte prescurtările, întrucît astfel de întregiri pot fi uneori arbitrare și sînt incomode la lectură; am renunțat la accente și „spirite", care de multe ori nu au nici o valoare, și am modernizat punctuația. În prezența fotocopiilor — care permit specialiștilor să facă cercetări asupra grafiei, accentuării etc. —, acest procedeu mi se pare mai potrivit nu numai pentru istoricii literari, ci și pentru lingviștii care se ocupă de gramatică, lexicologie și fonetică (minus accentologia); transcrierea „fotografică" a textului este foarte dificilă pentru tipografie și, în parte, chiar pentru cititor, în timp ce întregirea tacită a prescurtărilor — cum procedează de obicei istoricii noștri — face textul inutilizabil de către lingviști. În foarte rare cazuri, am folosit, totuși, parantezele drepte pentru a restitui unele litere, șterse din manuscris sau, în cazul traducerii, pentru a lămuri mai bine sensul unei propoziții, întrucît aceasta este, pe cît posibil, exactă și adecvată textului original. De aceea ea este întrucîtva arhaizantă[3], căci am ținut seama de vechea traducere românească din sec. al XVII-lea, utilizînd atît ediția Iorga, cît și — prin bunăvoința colegului Dan Zamfirescu, care pregătește o ediție critică a textului românesc — transcrierea manuscrisului nr. 109 de la Biblioteca Academiei R.S. România, Filiala Cluj (fost în biblioteca domnului Țării Românești Ștefan Cantacuzino, 1714—1716).

Fiind vorba aici de reproducerea a două mici fragmente, n-am crezut necesar a prezenta, fie și în rezumat, întreaga problematică istorico-literară

[1] *Învățăturile lui Neagoe Vodă (Basarab) către fiul său Teodosie*, Vălenii de Munte, 1910, care reproduce ediția cu totul imperfectă, „îndreptată" de Ioan Eclesiarhul, la 1843.

[2] *Învățăturile lui Neagoe Basarab, domnul Țării Românești (1512—1521). Versiunea grecească* (Academia Română. Studii și cercetări, LX), București, 1942.

[3] Cf. observațiile lui Em. Bucuța, pe marginea traducerii lui V. Grecu, în articolul *Un voievod filozof*, reprodus în *Pietre de vad*, vol. IV, București, 1944, p. 247—253.

a acestui impunător monument al literaturii noastre din sec. al XVI-lea, pe nedrept neglijat de unii cercetători, ca fiind pseudo-epigraf.

Stadiul actual al cercetărilor și al discuțiilor în jurul acestei opere, cu indicarea bibliografiei anterioare, este oglindit în cele trei articole publicate în „Romanoslavica", vol. VIII, 1963, de către I.C. Chițimia [1], Dan Zamfirescu [2] și P.P. Panaitescu [3], precum și în capitolul sintetic din *Istoria literaturii române*, vol. I, care a utilizat rezultatele acestor discuții [4]. Menționez doar că atît textul slavonesc inedit, cît și traducerea veche românească corespunzătoare confirmă încă o dată că avem în față o operă literară de o rară frumusețe și că versiunea românească veche este nu numai exactă [5] — cu unele greșeli explicabile — ci și, mai ales, artistică. De aceea, în transpunerea românească ce urmează textului slavon am căutat să fiu cît mai aproape de vechea traducere anonimă din sec. al XVII-lea.

Cele două fragmente inedite completează în mod fericit acea parte din *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, în care învățatul domn vorbește în cuvinte alese despre cinstea, bunătatea și înțelepciunea necesare unui conducător de stat. În particular, fraza cu care se încheie primul fragment inedit reprezintă începutul cunoscutei învățături despre cuvîntul adevărat, judecata dreaptă și dărnicie, reproducînd discuția dintre Aristotel și Alexandru cel Mare, împrumutată, evident, din *Alexandria* (vezi ed. Panaitescu, p. 249—250, trad. p. 300—301). Înțelepciunea, clarviziunea trebuie să fie — spune Neagoe Basarab — una din însușirile de căpetenie ale domnului țării: „Așijderea este și domnul; pînă stă mintea lui într-însul întreagă, toți oștenii lui se strîng împrejurul său, ca și oștile împrejurul steagului, și iau învățătură și înțelepciune de la domnul acela; și nu numai slugile lui iau învățătură și înțelepciune, ci și alții din alte țări poftesc să ia de la dînsul învățătură și înțelepciune".

Textul inedit confirmă încă o dată stilul personal, cald, „patern" al acestei opere, pe alocuri dînd impresia chiar că învățăturile au fost dictate de domn unui grămătic, impresie sugerată mai ales de unele repetiții, specifice exprimării orale.

Din notele ce însoțesc textul se pot observa și aici, ca și în alte părți ale operei, izvoarele literare ale lui Neagoe Basarab, pe care însă învățatul domn le citează destul de explicit, în forma și în maniera în care se făcea acest

---

[1] *Considerații despre „Învățăturile lui Neagoe Basarab"*, p. 309—339.

[2] *Învățăturile lui Neagoe Basarab. Problema autenticității*, p. 341—401. Studiul este reprodus acum, cu unele îmbunătățiri, în volumul autorului, *Studii și articole de literatură română veche*, EPL, București, 1967, p. 69—183.

[3] *Învățăturile atribuite lui Neagoe Basarab. O reconsiderare*, p. 403—424.

[4] Ed. Acad., București, 1964, p. 278—283 (bibliografie, p. 293). Întreg capitolul despre literatura în limba slavonă a fost redactat de P. P. Panaitescu, N. Camariano și Al. Piru.

[5] Vezi Margareta Ștefănescu, *op. cit.*, p. 31—50, și Dan Zamfirescu, *Învățăturile lui Neagoe Basarab. Istoria textului și tehnica folosirii izvoarelor* (Comunicare la Asociația slaviștilor, 12 dec. 1966).

lucru în evul mediu : *Cartea Facerii, Psaltirea, Alexandria, Umilința* lui Simeon Monahul (în textul nostru acea parte în care se comentează o parabolă din *Evanghelia lui Luca*) [1].

I.

70a „Аще бы(Х) оувѣдѣль ꙗко| Хощеши дати чъ(с) твоѫ и столь| твои мнѣ' и азь даль ѹбо бы(Х) тебѣ мѣртикь мои". Ісаав же бѣ| ѡбнаженъ ѡ(т) оума. Тѣмже не расмотривь ꙗко погоубити Хоще(т) чъ(с) своѫ единого ра(дї) блюда ѡ(т) лещи, нѫ и приставь и ре(ч): „Да ж(д)ь ми ты блюдо ѡ(т) лещи и въ зми себе чъ(с) моѫ и столь мои". И тѹ са(м) да(с) чъ(с) своѫ и столь свои Іаковѹ, братѹ своемѹ.

Тѣмже и вы, братїе моа, аще си въздадете| чъсть слоуга(м) вашимь ѡ(т) само волїа вашего без ни единого досаж(д)енїа, да сѫть слоугы вашѫ съ чъстїѧ, а вы да останѣте без чьсти за мита ра(дї) или за нѣкоѫ дворбѫ неправе(д)нѫ| или за нѣкое лакомство ваше, еже Хощете лакомити, те ре си дадѣте чъсть,
70b вы же Хощете быти дрѹѕи Ісаавѹ. А аще ли послоушаете слово| Гⷭ҇а нашего Іѵ҇ Хⷭ҇а, да не дадѣ те чъсть вашѫ дроугымъ, вы же Хощете быти господа рїе цѣлоѹмны и разѹмны и дроуѕи Іаковѹ.

Таже и азь, братїе моа, елико разѹмѣ(Х) сице ви| и възда(Х) поученїе: никогда чъсть вашѫ да не въздадите| слоугамь ваши(м), понеже аще| даси ты чъ(с) твоѫ имь, ты же чъсомѹ потрѣбень еси?| Или о тебѣ кто вънѧти имать да прїидеть к тебѣ, когда исплънишн волѧ вел'мѫжемь твоимъ, а кото рыи слоужѫт ти, а ты правдѫ имь не сътварѣеши? Аще бы оубѡ въсХо тѣль
71a ты имѣти оумь разѹмень, да познаеши ве л'мѫжїе твоѫ, ты и(Х) еси поло|жиль на чъ(с) и съ едины(м) гл҃омъ гл҃аль имь еси быти въ болѣр'ствѣ и нн҃ѣ ѹже лесно ти и(с) ре щи има да изыде(т) вънь ѡ(т) болѣ р'ства и ѡ(т) чъсти. И когда въсХощеши ре щи имам си комѹ гл҃омь [2], а ѡны ѡ(т) тогда ни единыѫ власти имаѫть. И егда си възимеши ты чъ(с) ѡ(т) ни(Х), а ѡ ни(Х) никто Хоще(т) почитати. Та(ж) когда познаеши| ты и чъ(с) и оскѫдѣнїе, понеже имь е(с) тебе, почто да си даваеши чъ(с) има? Нѣка да послѹжѫ(т) и ѡны тебе ꙗкоже нѣкыѫ слоугы съ страХѡ(м) и трепето(м) и да познаѫть ꙗко ты еси стопань и г(с)п(д)рь на(д) ними, ꙗко(ж) и по(д)баеть слоуге
71b прѣ(д) г(с)но(м) своимъ съ смѣренїемь еже быти. А чъ(с)| твоѫ дондеже ти ѫ и(с) даль Бъ, ты же дръжи ѫ на рѫкѫ твоѫ.|

Сего ра(дї), сн҃е мои, трѣзви сѧ и въ нимаи въ оумѣ си и не прѣда ж(д)ь чъ(с) своѫ вел'може(м) твоим, понеже ты поставлѣеши и(Х), а не поставлѣѫ(т)

---

[1] Vezi V. Grecu, *Învățăturile lui Neagoe Basarab ... Versiunea grecească*, p. 172—185, note. Problema izvoarelor literare și a procedeului folosirii lor de către Neagoe Basarab a fost reluată recent — după studiul mai vechi al lui St. Romanski, *Mahnreden...* (p. 166—191) — de către Dan Zamfirescu într-o amplă lucrare de diplomă prezentată în iunie 1967 la Facultatea de limbi slave a Institutului de limbi și literaturi străine de pe lîngă Universitatea din București. Rezultatele acestei cercetări au fost prezentate în comunicarea citată mai sus.

[2] Construcția nu este suficient de clară.

---

69 b—70 a, r. 6: *Facerea* 25, 31—34.
71 b, r. 10—11: cf. Psalmul 9, 21.

оны тебѣ,| нѫ тебе поставилъ ѥ(с) Бъ҃ да| бѫдеши помазанникъ его,| ꙗкоже ре(ч) и пр(о)ркъ: „Постави, Гн҃,| законодавца на(д) ними, да разꙋ|мѣѫть езыци ꙗко чл҃вци| сѫ(т)“. Тѣмже и тебе избралъ| е(с) Бъ҃ ꙗко да въси познаѫт' тѧ,| ꙗко ты еси ѡ(т) Га҃ избранъ да| бѫдеши има стопанъ и па|стыръ бл҃гыи, ꙗко да пасѣ|ши стадо Хв҃о без' лицемѣрїа.| Тѣмже и ты, аще до(с)инъ еси,| еще нареди стадо твое, да| не бѫ(д)ть единїи тлъсти,||дрꙋѕїи же таемїи гладїѧ, нѫ| 72a
въсѣ(м) равно да възмѣриши ко|мꙋж(д)о противѫ дѣлꙋ его| и комоуж(д)о какова ѥ(с) слоужба,|такова да бѫде(т) емꙋ и сладо(с).|

А ѡ(т) доХо(дка) твоего, иже по(д)оба|еть тебѣ възѧти ѡ(т) въсеѫ| земли, то да прїиде(т) въ| рѫкꙋ твоѫ, да не како раз(д)а|си властелѡ(м) твоимъ, или съ|рѡ(д)никѡ(м) твоимъ, или нѣкы(м)| слоуга(м) твоимъ, послоужив'ши(м)| ти, нѫ въсѧ съ исправленїе(м)| добро(м) въ рѫкꙋ твоеѫ да прїиде(т). Таже ѡ(т) рѫкоу твоею ко|мꙋ Хощеши дати, да се знае(т)| и Харь дати има(т) и да позна|ет' тѧ ꙗко ты еси помаза|нникъ бж҃їи и г(с)п(д)нь цѣль. По|неже кто Хоще(т) быти г(с)п(д)нь,| емꙋже трѣбоуе(т) мнѡго ꙋмъ,||да познаеть оумь г(с)п(д)скыи| оумь слоуга(м) своимъ, 72b
нежели| да познаеть оумь слоугь оумъ| г(с)п(д)скыи. Понеже аще види(т)| слоугы мнѡгь оумь въ г(с)п(д)нѣ,| а ѡныи правом(ꙋ) 'послоужѫть| и мнѡгѫ чъ(с) емꙋ сътварѣѫ(т),|а егда познаѫть его немо|щна оумомь, а ѡны г(с)п(д)ствꙋ|ѫть его въ по(д)обїе свѣ(д)тел'с|тва. Понеже слоугы како ви|дѧ(т) г(с)п(д)на, тако и слоу|жѫ(т) емꙋ,| понеже е[с] и право; слоуга ꙗко(ж)| види(т) г(с)п(д)на своего тако и слоу|жи(т) емꙋ; занеже г(с)п(д)рь егда ѥ(с)| оубогь оумомь, слоугы же его|почто да го слоужѫ(т) по правдѣ| или да го почитаѫть, егда| г(с)п(д)рь ѡнь оумь не има(т) да ра|зоумѣеть имь и слоужбѫ и чъ(с),|коликѫ слоужбѫ полагаѫть||и троу(д) его ра(дї), а ѡнь слоу(ж)бѫ и(Х)| и троу(д) иХь не поз- 73a
навае(т)? Тѣмже| егда не познаваеть г(с)п(д)рь слоу(ж)бѫ| и троу(д) слоуга(м) свои(м), да ѡнь г(с)п(д)рь| кои ѥ(с) г(с)п(д)рь или слоугы его| како Хощѫ(т) слоужити или по|читати его? А г(с)п(д)рь ѡнь| иже има(т) оумь мнѡгь слоугы| его слоужѫть емꙋ и кто ѥ(с)| приꙗтель ѡ(т) слоугь его, тъ| слоужи(т) емꙋ съ оусръдїемь и пра|вдоѫ. Аще ли бѫдеть нѣкто| и ѡ(т) слоугь его неприꙗтель емꙋ| и не Хотѧще има(т) слоужити| емꙋ и прїꙗтель емꙋ Хощет| быти, понеже видить его| ꙗко до(с)инь ѥ(с) и з(д)равствоуеть| оумомь. Тѣмже егда видѥ(т)| его ꙗко е(с) цѣль оумомь и до(с)|инь и въ дворбѣ его воины| его съ страХѡ(м) и оужасо(м) прѣ(д)стоѫ(т).||Почто? Понеже в[с]и Хощꙋ(т) позна|ти ꙗко есте 73b
г(с)п(д)рїе цѣлоꙋмны.|Понеже г(с)п(д)рь иже ѥ(с) цѣлоꙋмень| има(т) мнѡго дѣиство, иже| дѣиствоуе(т) оумомь въсѣ сѫ(т)|на добродѣтель. Ꙗко ꙋмь| сѣдить въ тѣлѣ чл҃чи съпро|тивно ꙗкоже и скѵп(т)ро егда| стоить посрѣ(д) браны, таже| въ браны въсѧ воинство възи|рѣеть на скѵптро. И донде|же стоить скѵптро въ браны,|та брань не именꙋет сѧ побѣ|ж(д)ена, аще и насилїе люто има(т),|ѡны же въси възырѣѫ(т) скѵп'|трꙋ и въси събырѣѫт сѧ око|ло его. А ѡ(т)нелиже паде(т) скѵ|п'тро, въсѧ воинство то ра|сыпѧт сѧ и не знаѫт сѧ единь| съ дроугы(м) како и камо идѫ(т).|

Тако ѥ(с) и г(с)п(д)рь; дондеже стои(т)||оумь его въ немь цѣль, а воины| его въси събырѣѫт сѧ около| его, ꙗко(ж) и воиска около ск|ѵптра, и въспрї- 74a
емлѧ(т) поꙋченїе| ѡт г(с)п(д)на того и мѫдро(с); и не тъ|чїѧ слоугы его прїимлѫ(т) поꙋ|ченїе и мѫдро(с), нѫ и инїи по и|ны(Х) землѣ(Х) прїимати

Хощѫ(т) ѡ(т)| него поꙋченїе и мѫдро(с). А ег(д)а| напоꙋсти(т) г(с)п(д)рь тѣло
свое на блѫ(д)| и пїанство и на иннаа[1], иже Бъ| не люби(т), и погоꙋблѣеть на-
деж(д)ѫ| и стра(Х) бжїи и обоꙋѩеть въ| силѣ своеи, Бъ прогнѣвает сѧ| на нь и
дроꙋгѡ зло горше не| сътварѣеть емꙋ, нѫ прѣж(д)е| плѣнить оꙋмь его. Тѣмже|
егда плѣнить ѡ(т) оꙋма его, ѡ(т)| толѣ ни единоѫ добродѣтѣ|ли не имаши
74b ѡбрѣсти въ г(с)п(д)нѣ| ѡно(м), ниже ни единоѫ чъсти|| Хоще(т) ѡнь имати
ѡ(т) слꙋгь свои(Х)| и ѡ(т) иныи(Х) г(с)пдь иже сѫ(т) около| иХь. Ѡнь имь Хо-
ще(т) быти о си(Х)| въ порѫганїе и посмѣ(Х) и слоꙋгы| его разити сѧ Хощѫ(т)
ѡ(т) него| ꙗко и воскь таеи. Дондеже| стоашѫ скиптро его, а ѡны| въси стоаХѫ
около его и възы|рѣаХѫ на нь, а егда паде сѧ скиптро его, ѡни же въси бѣгꙋ|
ѫмлѧт сѧ и не вѣдѧще еди(н)| дроꙋгаго камо разыдошѫ сѧ.|

Також(д)е и слоꙋгы вашѫ, донде|же видѧ(т) и разоꙋмѣѫть ꙗко ѥ(с)|
оꙋмь вашь въ ва(с), оны въси съ|бырѣѫт сѧ окр(с)ть ва(с). Аще ли| видѧ(т)
ꙗко паднѫль ѥ(с) оꙋмь ва|шь ꙗко(ж) и скиптро ѡнно, о|ни же въси разыдѫт
сѧ ѡ(т) ва(с),|то како не разыдѫт сѧ когда гнѣвь бжїи бы(с) на ва(с) и||
75a Бъ плѣни ва(с) ѡ(т) оꙋма вашего?|

Видите ли, братїе моа, колико| ѥ(с) зло на кого прогнѣвает сѧ| Бъ и плѣ-
ни(т) его ѡ(т) оꙋма? Поне|же чл҃кь безꙋмень самь себе не| може(т) ни единѫ
добродѣтѣ|ль или чъ(с) сътворити? А г(с)п(д)рь| иже ѥ(с) цѣлооꙋмень въ[с]ѧ
добро|дѣтѣли сѫ(т) на не(м), пръвѣе ꙋбо| работае(т) Гви и пото(м) исплънѣ|-
еть волѧ бжїѧ на земли. На| кого же исправленїе оставле| нно ѥ(с) да исправлѣе(т)
Бꙋ и чл҃ко(м)| еще съ добры(м) оꙋмомь сътва|рѣеть и съмиренїе и сладо(с)|
прїемлѧ(т) ѡ(т) него.

Тѣмже,| чѧдо и братїе моа, азь сице| наоꙋчаѫ ва(с): въсегда къ Бꙋ мо|-
75b лити сѧ, ꙗко да оꙋмл(с)тиви(т) сѧ || на ва(с) Гь и да да(с) ва(м) чъ( ). По-
неже| ѡ(т) безоꙋмїа въсѣ еже любить| врагь и волѣ емꙋ бываеть| и сътварѣет сѧ,
а ѡ(т) оꙋма до|бра въсѣ еже Бъ люби(т) и что| ѥ(с) Бꙋ оꙋгодноисплънѣет сѧ.|

Сего ра(дї) наоꙋчаѫ ва(с), братїе моа,| да просите ѡ(т) Га чисть оꙋмъ,|
ꙗко да възможете исплъни|ти въсѣ Хотѣнїа его, иже| люби(т) Бъ, понеже
съ помощїѧ| бжїеѫ и съ| чисты(м) оꙋмомь, съ сими исплънити имате волѧ|
бжїѫ. Таже молите Ба ꙗк(о)| да бѫде(т) съ вами и не лѣни|те сѧ Бꙋ рабо|-
тати, нѫ работаите емꙋ съ мл(с)тынеѫ| и миловаите слоꙋгы вашѫ,| ꙗко да
сѫ(т) слоꙋгы вашѫ ѡблѣ|чени и оꙋкрашенїи ꙗкоже вѣ|сте бол|ше и лѣпо, по-
76a неже въ| правдѫ то ѥ(с) Хвала и чъ(с) г(с)п(д)рꙋ| и вистїарь оꙋкрашень живь.|
Понеже аще сѧ оскѫпиши и| лакомиши ср(д)це твое на иманїа| мнѡгаа и слоꙋгы
твоѫ оста|виши необлѣчени, ты же без слоꙋгь каковѫ Хвалѫ Хоще|ши имѣти
и каков г(с)п(д)рь| наречеши сѧ? Или ѡ(т) вистїара| того мнѡгааго егоже Хо-
ще|ши събрати, какова ли по|лза Хоще(т) быти ѡ(т) того, поне|же и ты еси
колико чл҃кь и оꙋ|мрѣти Хощеши? Тѣмже ег(д)а оꙋмрѣши, иманїе твое тогда|
ѡстане(т) ѡ(т) тебе поꙋсто и прїи|де(т) дроꙋгыи иже не стѧжаль| е(с) въстѧ-
жанїе твое, ꙗсть| и пїеть и растакае(т) имѣнїе твое| и аще бѫде(т) мѫжь
76b до(с)инь да милꙋеть слоꙋгы своѫ да съ||творить себе имѧ добро съ и|манїемь

[1] In mss.: иннаа.

твоимь. Я ты оста|неши оуничижень и съ двѣ|пагъбы голѣми: едино бо|съ оукоризноⷢ къ жити семь|и имⷭ зло, въ вѣцѣ же wнс(м)|дш̃и погоубленїе.|

Тѣмже, сн̃е мои и братїе моа,|аще послоушаете мене, азь та|ко ка(с) наказоуⷢ: да не събырѣете имань̃а мⷭгⷭа и мрⷭтва, кⷢ имаⷧа ваша поло|жите на вое вашⷢ, ꙗко да|кⷢде(т) ка(м) вистїарь вашь късег(д)а|живь и веселїе прѣ(д) сѵима ва шима. Понеже и w(т) дрѣвнѣг(о)|закона еще да къспомѣнⷢ ка(м):|

„Что бо, гла фїлософь Ари|стотель къ р҃ю Алеⷯандрⷭ|и въпрашае его, Алеⷯандре,|съ что възель еси и позидиль|еси къселенⷢ?“ 77a

II.

Таже егда сълоучит се|чл҃кⷭ съгрѣшити Бⷭ̃ и осквръ|нить тѣло свое и 79a
оквалѣти въ|сХоще(т) дш̃ⷢ своⷢ и не прите|четь къ покаанїю дондеже к(с)|къ живыи(Х), да очистит се тѣло и омыет сѧ дша его, иⷢ|оуповати късХоще(т) на къз[л]юкле|нныⷢ сны своⷢ да очис[тѧ]ть|тѣло и да омыⷢть дш̃ⷢ его,| тъ же к(с) надеж(д)а соуⷯа и без исправленїа дше. И ты дондеже[...][1]|съ живыми быль еси не очисти|ль еси тѣло свое, ниже смыль|еси дш̃ⷢ своⷢ и не бы(с) тек[ѣ] ми|ло о дш̃и твоеи и да гониши|ты чистотⷢ тѣлоу твоемⷭ,| иⷢ хоⷳеши да надѣеши сѧ нѣ|которы(м), ꙗко да ниⷯи счистѧ|т' тѧ и извакѧт' тѧ, то еда не имаⷢ(т) ниⷯи доста попечѣа о|дш̃и своеи и о тѣлѣ, или сн̃овы| или братїа вⷢ(д)ть, како да изва|кить дш̃ⷢ своⷢ w(т) вѣчины(Х) мⷢкь? 79b
Иⷢ еще оставлѣеши попечнїе|твое на ни(Х) да пекⷢт сѧ, ка(о)|да попекⷢт сѧ оны и ты сътво|рилъ еси грѣ(Х)? По(д)ока(т) темⷭ съгрѣшившомⷭ да печет сѧ о|съгрѣшенїи своемь, да очисти(т)|тѣло свое и омыеть дш̃ⷢ своⷢ дондеже живь еси.

Таже[2], братїе моа, егда Бⷭ̃ съгрѣшимь,|да тече(м) скоро къ покаанїю и|да к(с) намь оупокаⷢе на мⷧ(с)ть вⷢ̃ѧ и на сн̃wве наше wныⷢ|нерасмотрѣнїи. Кои сⷢ(т) сн̃овы|наши сⷢщїи w(т) ср(д)ца нашего и|любимїи? Сⷢ(т) сн̃wвы ниже съткво|ри w(м) къ грѣсѣ(Х). Да сн̃wвы наши сⷢщїи нелюбимїи, ниже сⷢ(т),| и ты w(т) ср(д)ца нашего, кои ли сⷢ(т)? То сⷢ(т) слъзи течⷢщеи, понеⷢ|ꙗко сⷢть любимїи сн̃wвы наши w(т) ср(д)ца нашего, си е|и слъзы исХо- 80a
дⷢть w(т) ср(д) а наше(г)|и тїи сⷢ(т) сн̃wвы наши о исправленїи. И егда осквръни(м) мы|тѣло наше и оквалѣмь дш̃а|нашⷢ, по мⷧ(с)ти вⷢ̃їе, то сⷢ(т)| и wкрѣтает сѧ водⷢ жива,|да очисти(м) тѣло наше и омы|емь дше наше, понеже слъзы|сⷢт покаанїе крилѣ, и не тъ|чїѧ крилѣ, иⷢ имѣи и пакы|дъщи.

Тѣмже, братїе моа,|егда съплѣтет сѧ о тѣлѣ нашемь (смола) стоудѣнна и чрънна, да не оставимь да исоушит сѧ|около тѣлѣ нашемь. Понеⷢ|аще остави(м) прилѣпити сѧ|смолѣ о тѣлѣ наше(м) къ далъго,|аз же боⷢ сѧ, понеже н(н) Хоще(т)|стⷳгнⷢти тѣло дондеже|Хоще(т) и извити его и дше наше почрънети Хоще(т) ꙗко и|смола. Иⷢ дондеже к(с) мⷧ(с)ть|вⷢ̃їе съ 80b

[1] Două litere șterse în parte: par a fi съ.
[2] După acest cuvînt, în mss. urmează literele жи, peste care copistul a tras o linie.

76 b, r. 18—77 a: cf. *Alexandria*.

нами и wкрѣтаем'|мы ꙗко слъзы сѫ(т) покаанїѥ кри|ѧ и мт̃и и дъщи, источни(к)|живъ и чистъ, ꙗко да очис|ти(т) чл̃ѣ съ ни(м) смолѫ стоудє|нѫ и чрънѫ и да прѣмѣнит'|дш̃ѫ своѫ къ скѣ(т) скѣтлїи,|ꙗко(ж) и късѧ дш̃е дроугo(м) нашн(м)|w(т) сего скѣта, иже бышѫ цѣли мѫжїе и разѣмны; они же|омышѫ дш̃е свое и проскѣтишѫ, къ истинѫ нѣ̃к скѣтлн|стожть прѣ(д) Гм̃ь нашн(м) Іѵ̃ Хс̃(м).|

Таже и мы, братїе мои, дондеже|стои(т) прѣз(д)нѣкь, мы же да трѣ|жьствуѥ(м)[1], дондеже имами|крѣстїѧнь и мл(с)ть бж̃їа|ѥ(с) съ нами, мы
81a же да тече(м), бра|тїе, да тече(м) да достигнѣмь||крѣстїѧнь о покаанїи, ꙗко и дш̃е|наше егда Хощѫ(т) стати прѣ(д)|Гм̃ь Бм̃ь нашн(м) да не прѣдста|нѫ(т) посрамлєнїи осѫж(д)єнїе; дш̃е дроугo(м) нашн(м) скѣтлїѧ|и оулѣчєнїе, дш̃е наше да сѫ(т)|прѣ(д) Гм̃ь нашимь темнї и погѣблєнїе; дш̃е дроугw(м) нашн(м) да|прїимѫ(т) весєлїе и радос(т), дш̃е наше да прїимѫ(т) плачь и скрѣбь|и печаль; дш̃е дроугo(м) нашн(м)|кѣнчани съ кѣнцы нетлѣнны|ми, дш̃е наше невѣнчанїи и|посрамлєнїи; дш̃е дроугo(м) нашн(м) за потъщанїе н(х) късегда|съ Гм̃ь нашн(м), дш̃е же наше за непотъщанїе наше и за мнwжьство лѣности
разлѫчит сѧ w(т)|Гд̃а своего.

Сего рд(дї) и мы, братїе мои, да потъщн(м) сѧ, да потъщим сѧ донде-
81b же крѣ(м) имами,||да не разлѫчѧт сѧ дш̃е нашѫ|w(т) лица Гд̃а нашего Іѵ̃ Хс̃ и w(т) дрѕговь нашн(х) за мнwжьства рд(дї)|лѣности и за непопечєнїе наше,|еже мы не Хощє(м) потъщати сѧ,|и за памѧтозлобїе оно еже късегда Храннмо мы на ср(д)цїи(х) нашн(х), памѧтозлобїе и гнѣвь его(ж)|Бъ не люби(т). Дондеже есмы къ|живы(х) не кънимае(м) себе да сътворимь съмирєнїе дш̃а(м) нашимь.|Та(ж) когда не сътвори(м) мы съмирєнїе дондеже есмы къ живы(х),|да по трудѣ наше(м) кто на(м) Хощє(т) съмирєнїе сътворити? Или ѣда|нма(т) кто крѣжнїе да съмирит'|дш̃ѫ наш̃ по трудѣ нашемь,|бра-
82a тїе мои, егда нѣ(с) на(м) было|мило о дш̃а(х) нашн(х), да съмирн(м) нѣ̃к дондеже бѣхw(м) къ живы(х),|зане по съмр̃ти съмирєнїа нѣ(с),||по съмр̃ти чистоты нѣ(с), по съмр̃ти мл(с)тыни нѣ(с), нѫ дондеже н(с) чл̃ѣ живъ и дш̃а w(т) тѣла|неразлѫчєна ѥщє, тогда н(с) съмирєнїю крѣ(м) и о дш̃и и о тѣлѣ.|Понеже кто Хощє(т) сътворити|съмирєнїе съ брато(м) свои(м) дон'|деже ѥ(с) живъ, Бъ̃ же Хощєть|съмирити дш̃ѫ его и оупокои|ти на лонѣ Ѩврамли.|Я иже кто Хощє(т) прѣбывати в(ъ)|жити семь къ чистотѣ и ѣ|ломж(д)рїи и не осквръни(т) дш̃ѫ|и тѣло, Бъ же Хощє(т) проскѣти|ти дш̃ѫ его нач̃ь сл̃нца скѣтлѣишѫ|и иже кто късХощє(т) быти мл(с)тив'|и раздѣлити късХощє(т) мл(с)ты|нѧ ницїи(м) къ правдѣ на стр̃|шнѣмь сѫдищи помлованъ|Хощє(т) быти о десноѫ Гд̃а нашє(г).|

82b Ѡ, братїе мои, видите ли,||колико н(с) келїа мл(с)ть бж̃їа и|късегда призываѥ(т)|на(с) къ немѕ?|Тѣмже дондеже призывает' на(с) къ немѕ, да не сътворимь|wчанїе, понеже очанїе н(с)|само дѣло кражїе келїе и кто|творить

[1] Aşa în manuscris; corect: трѫжьствуѥ(м).

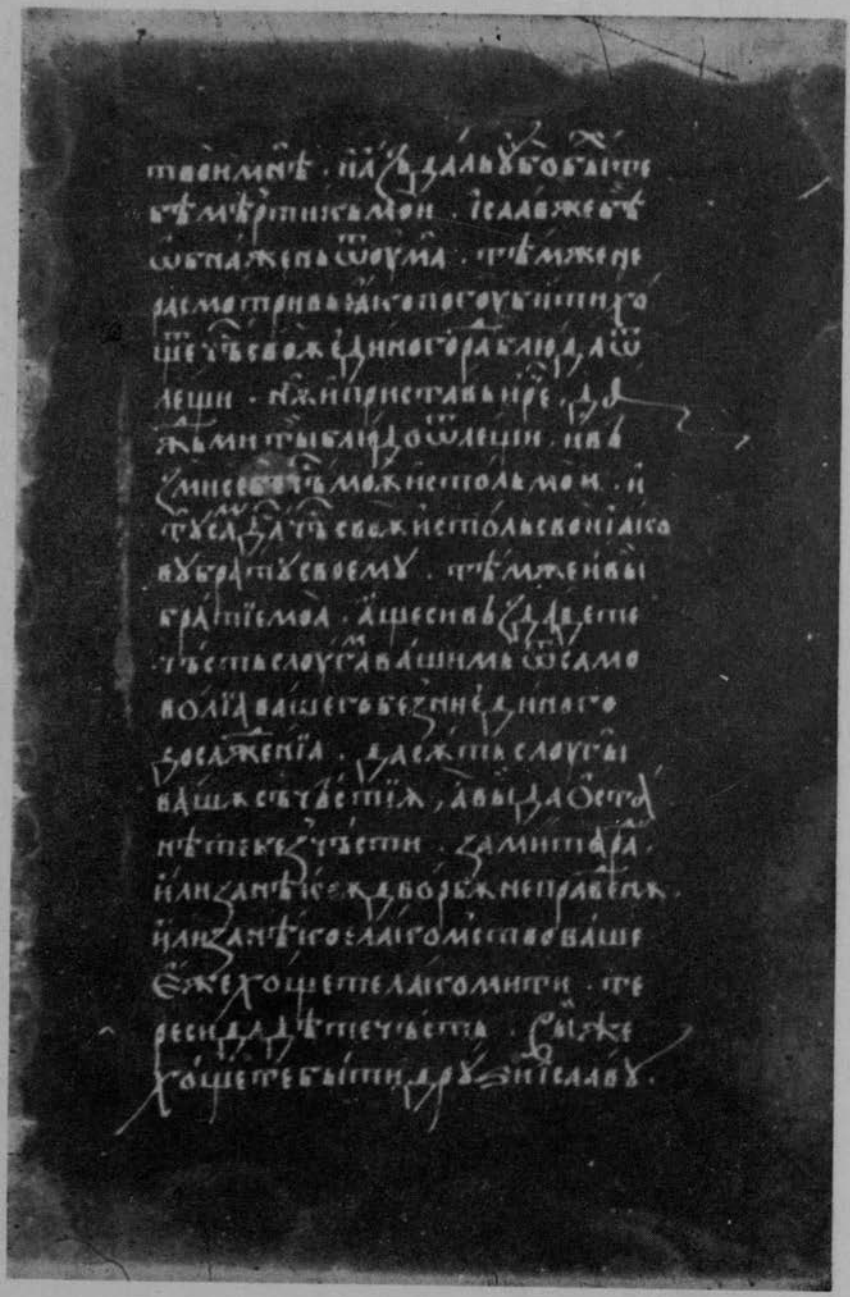

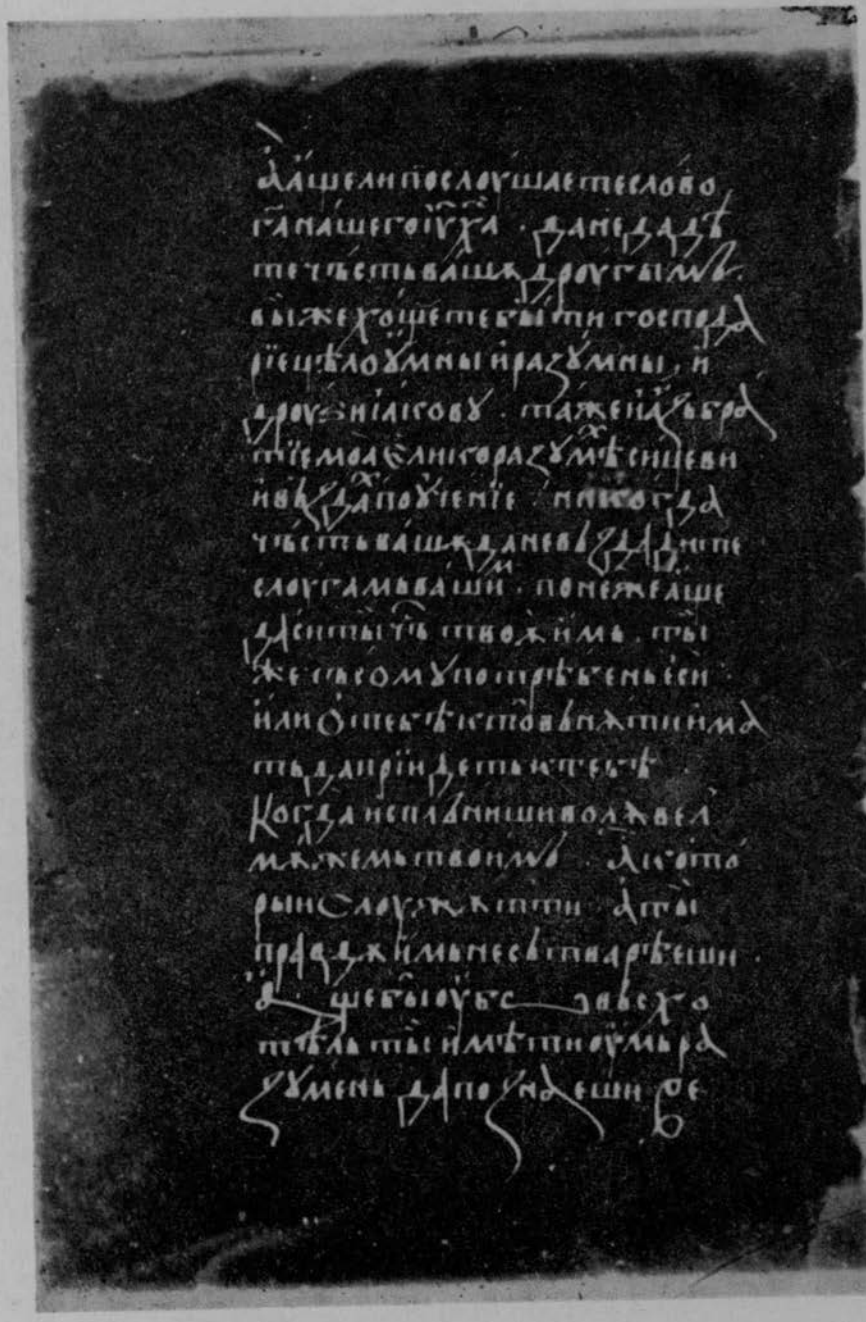

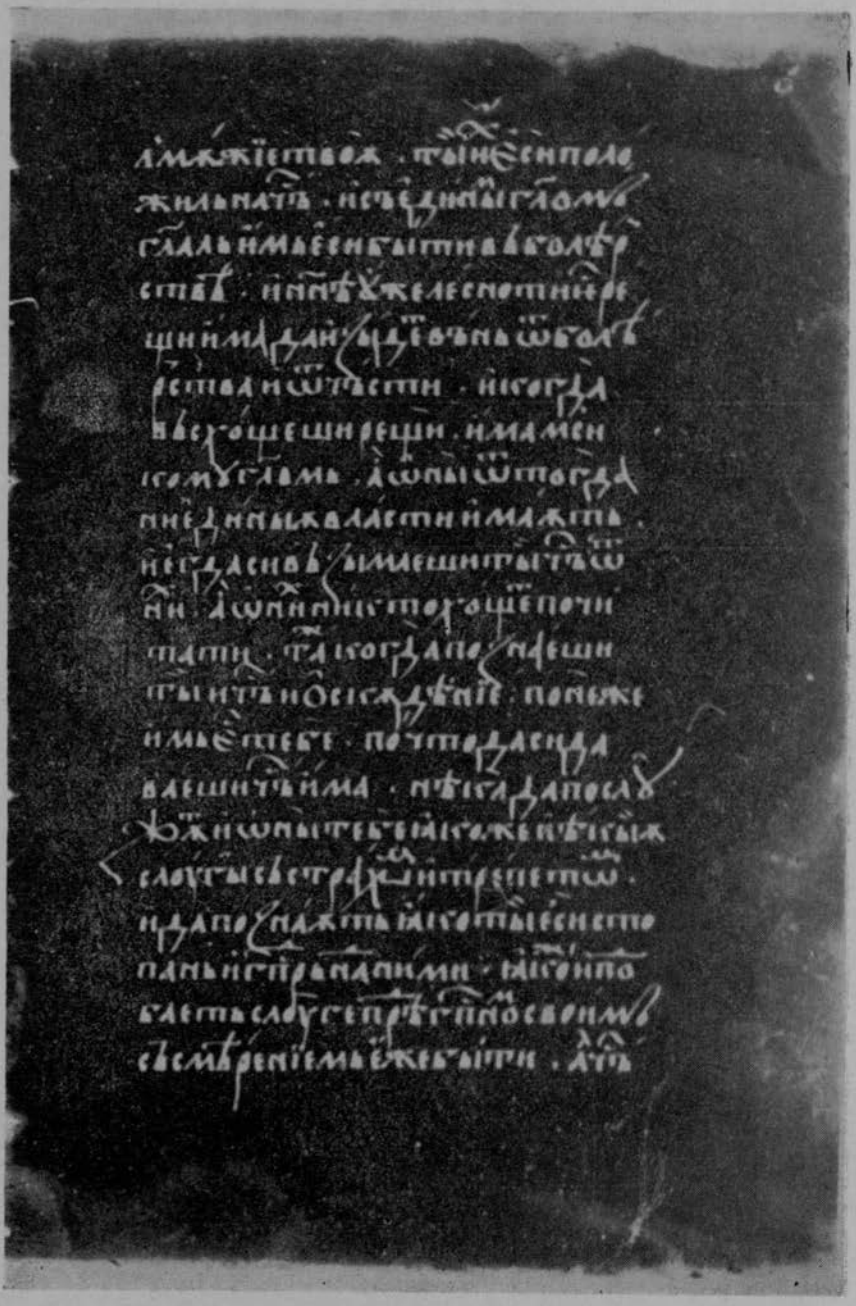

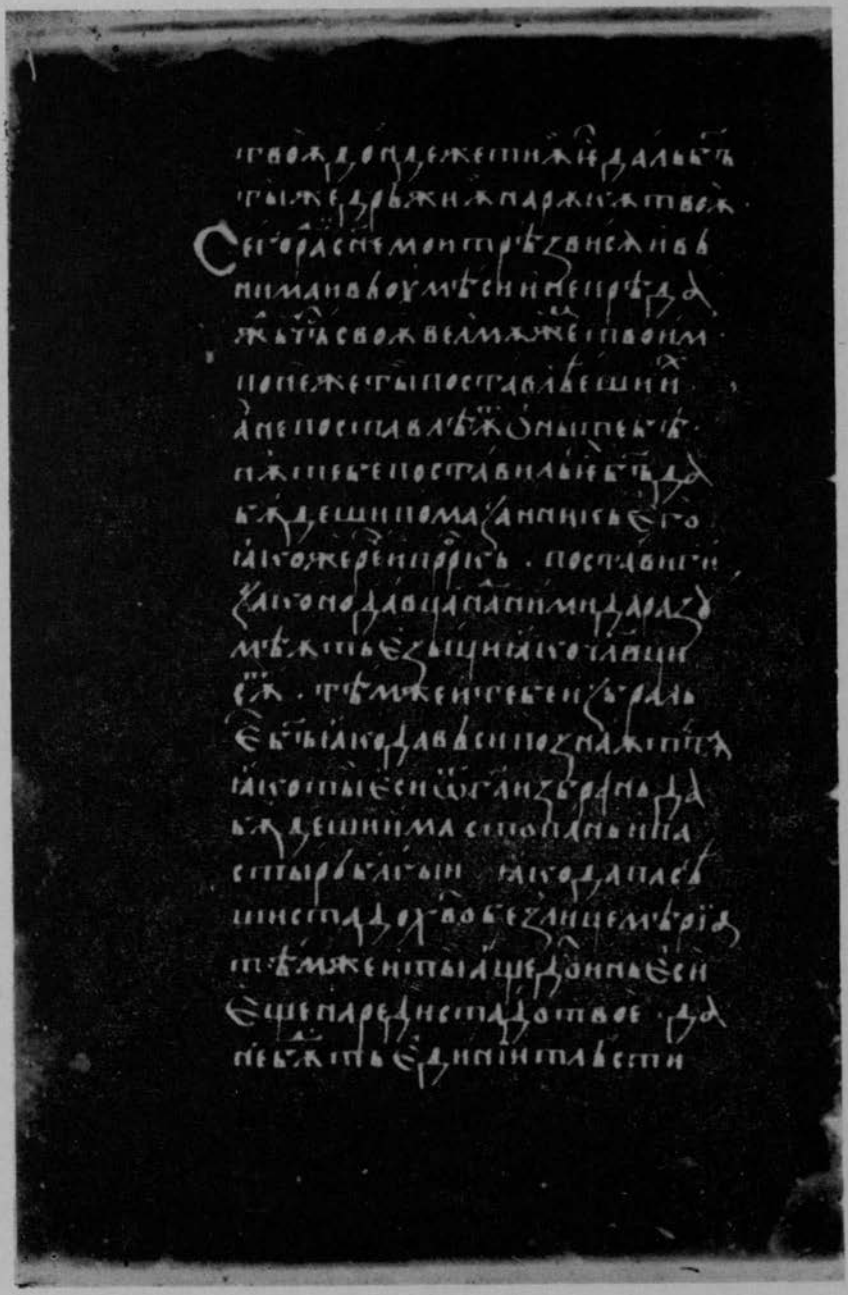

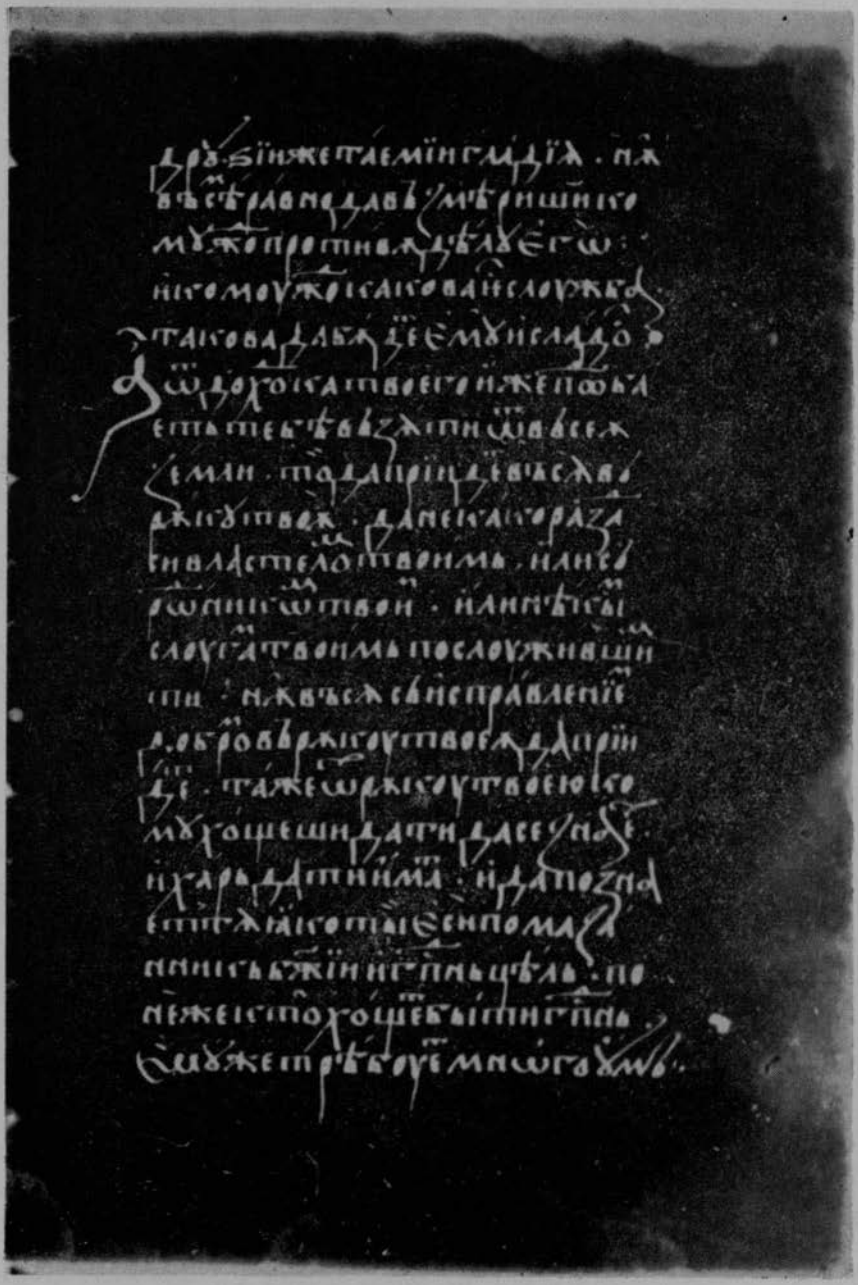

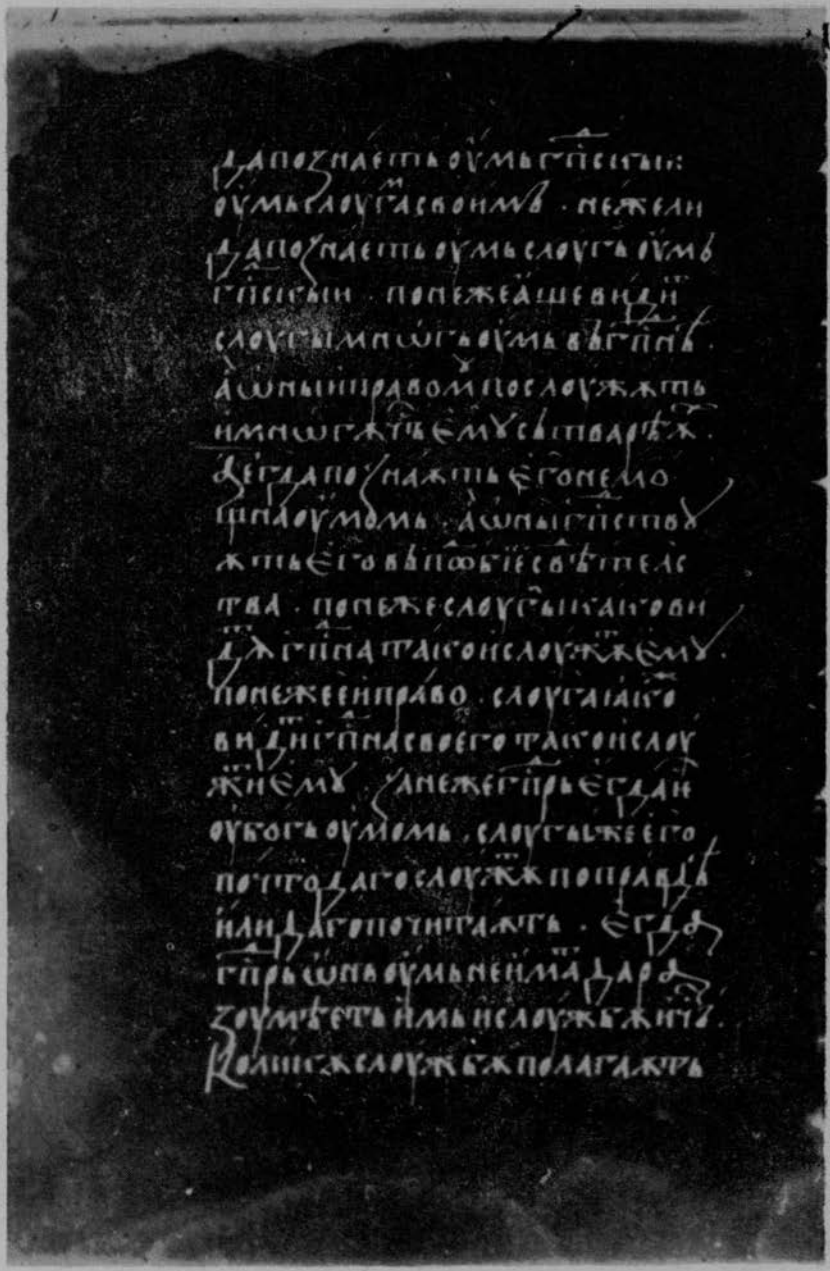

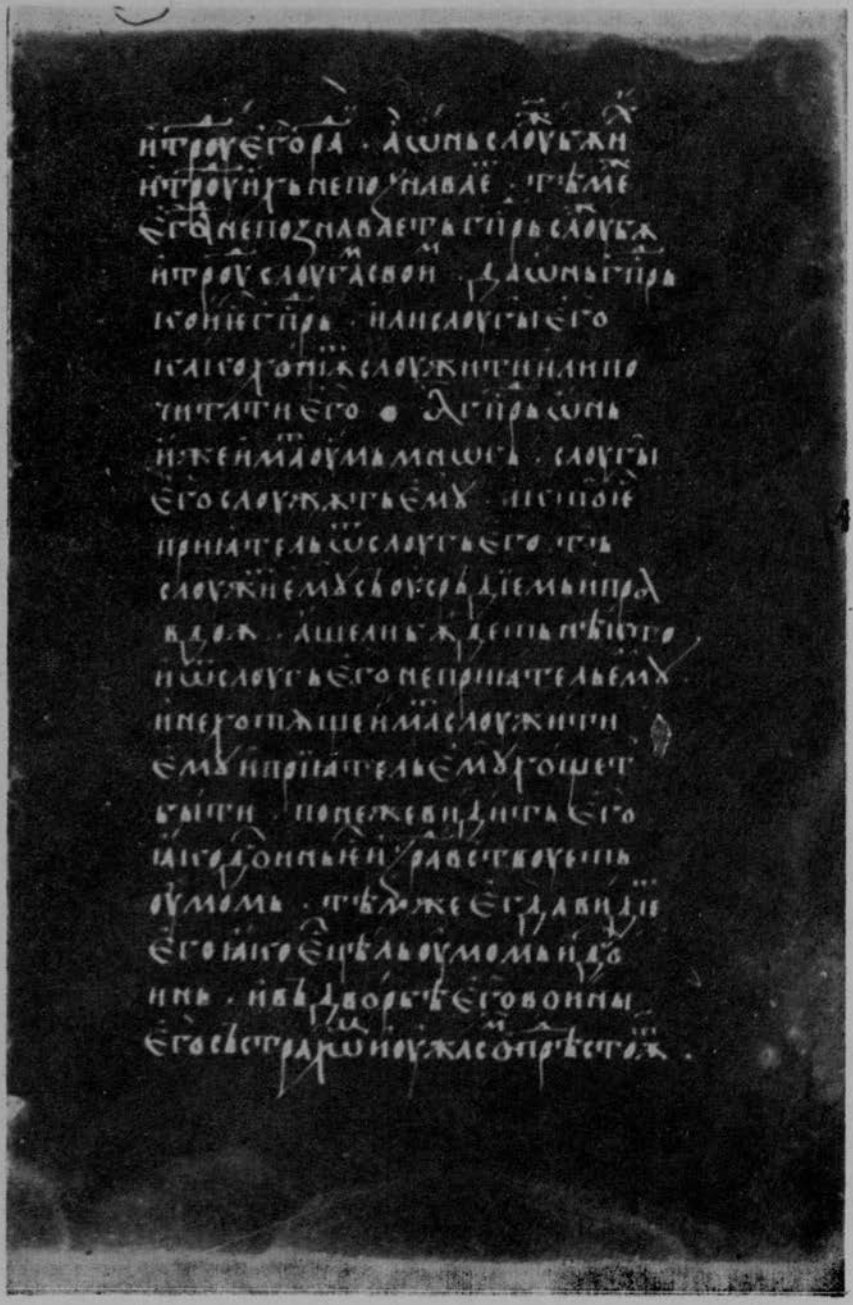

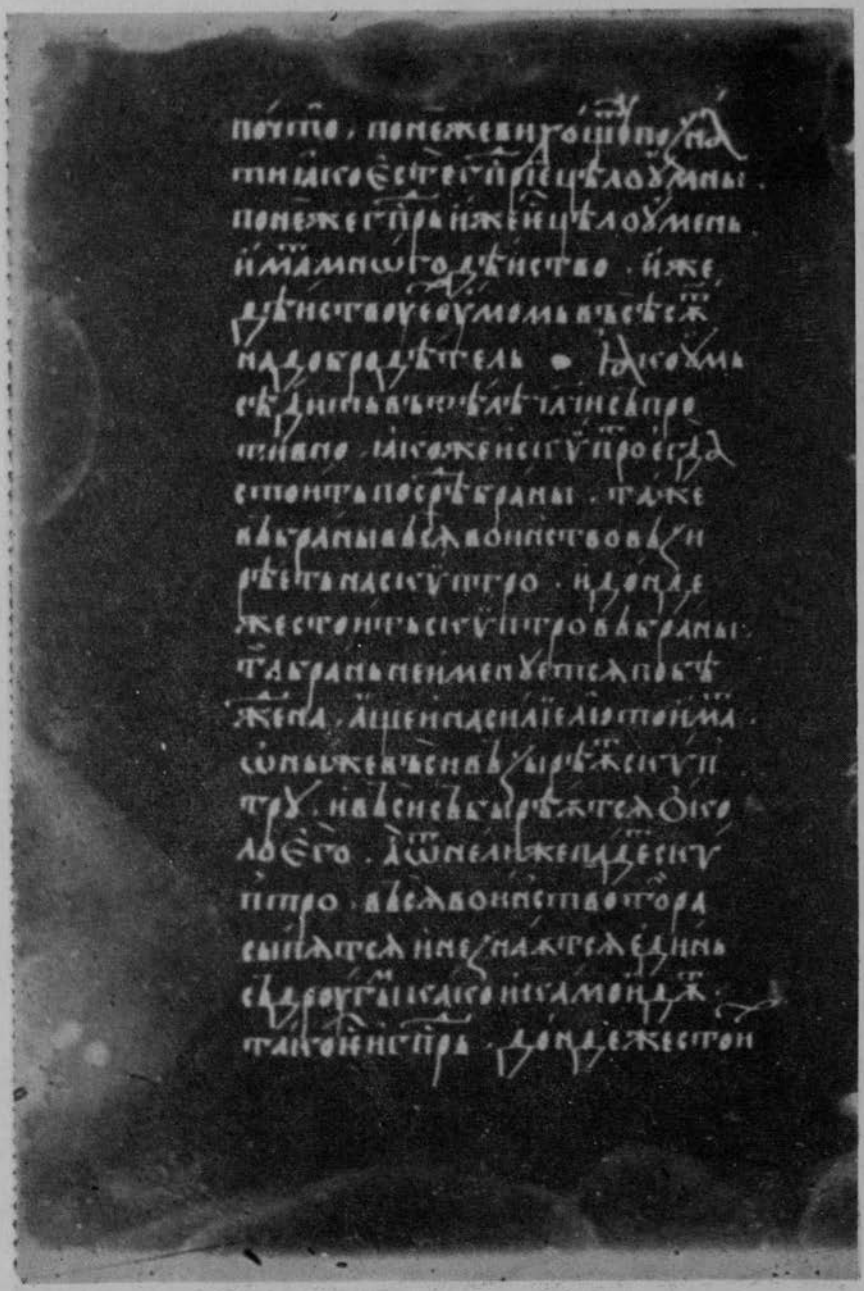

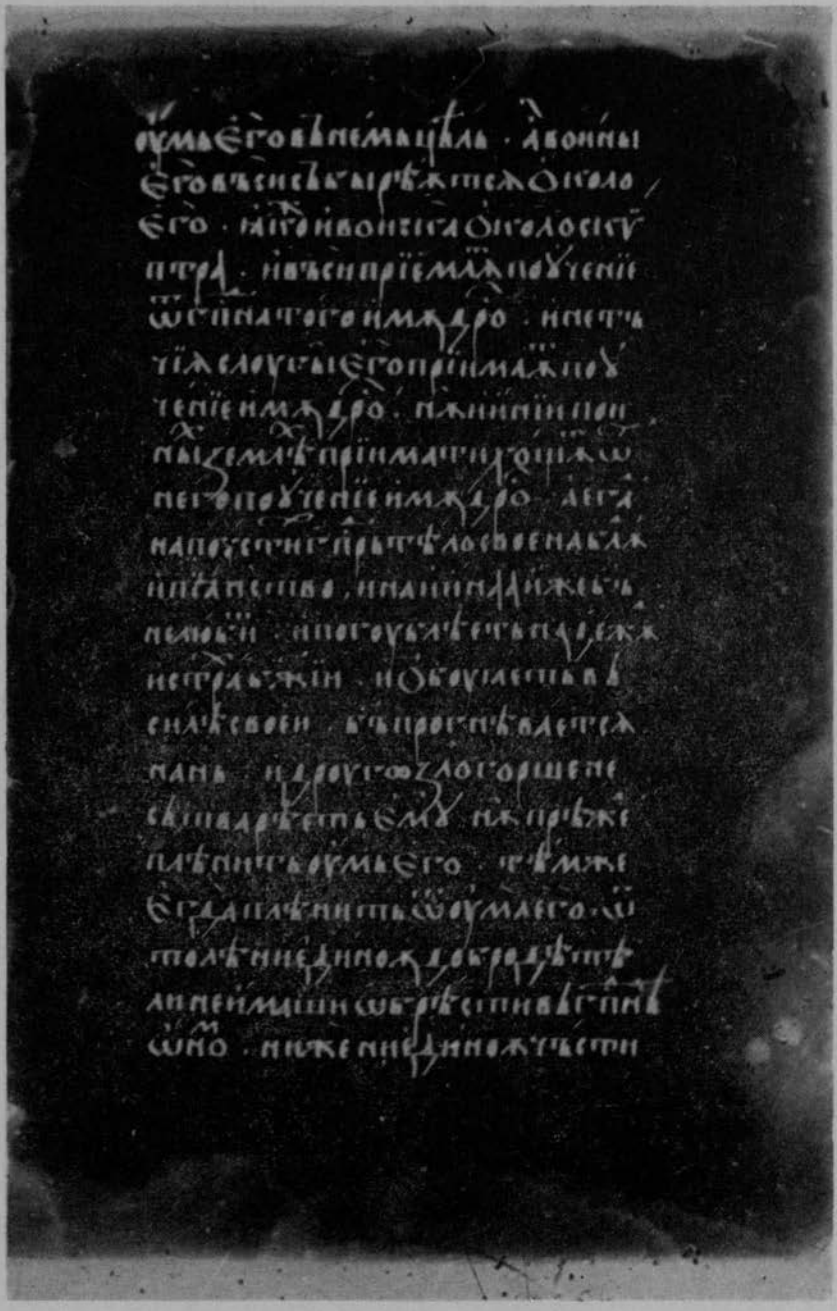

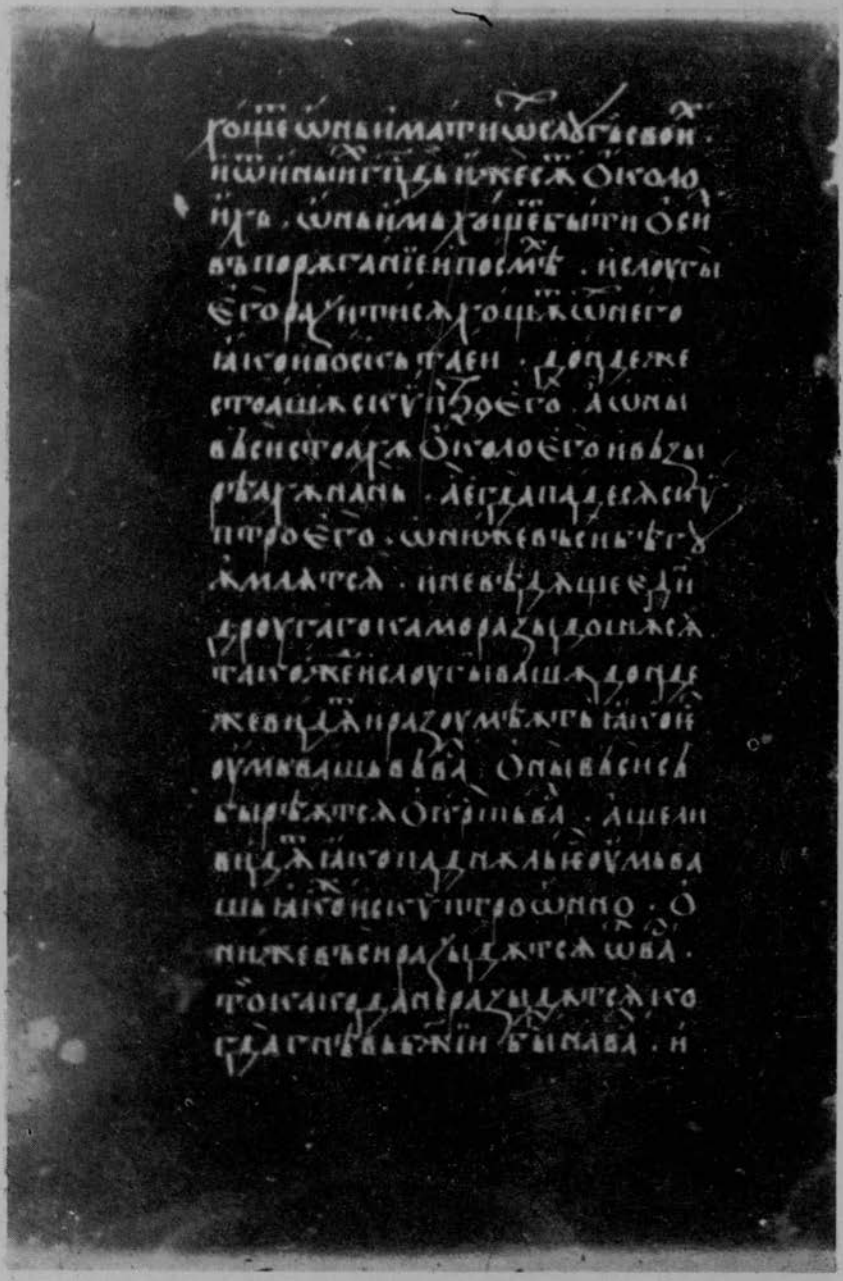

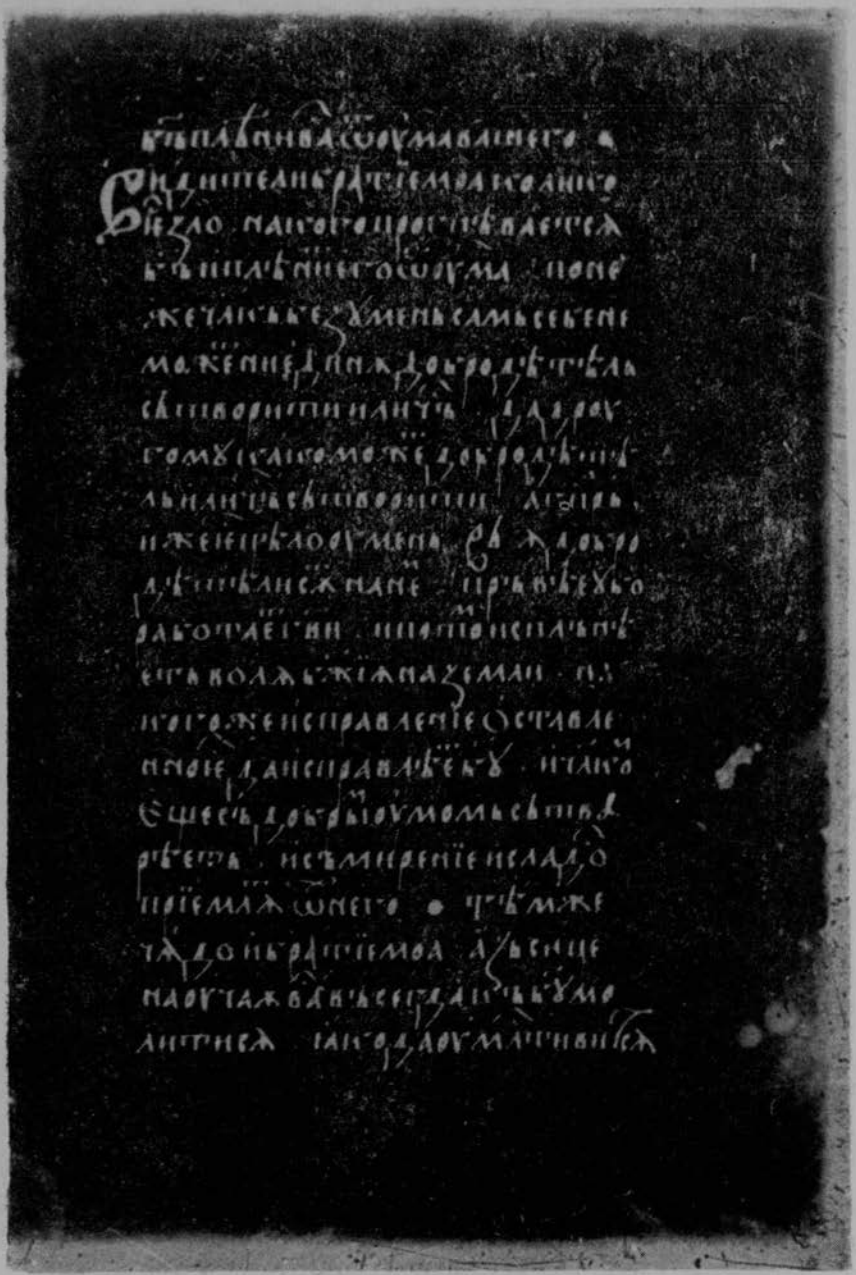

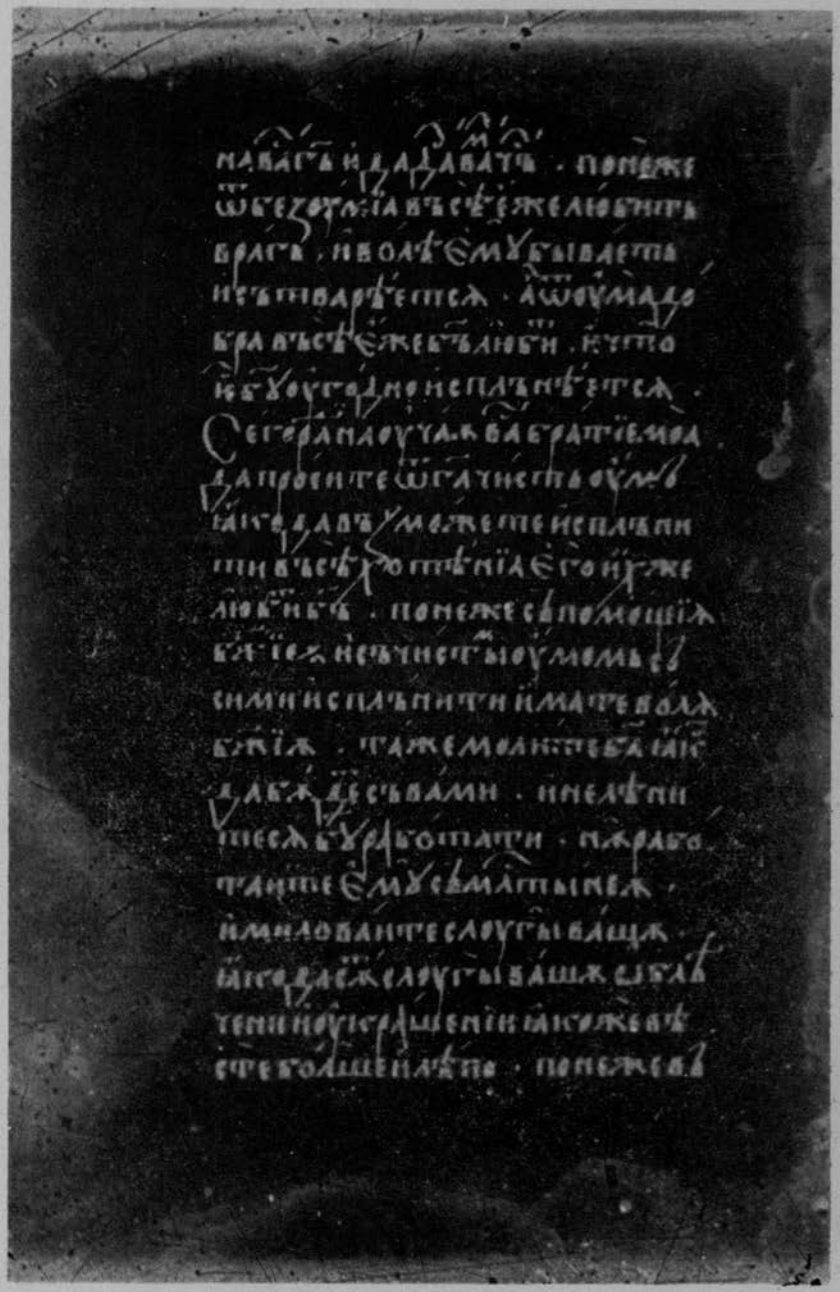

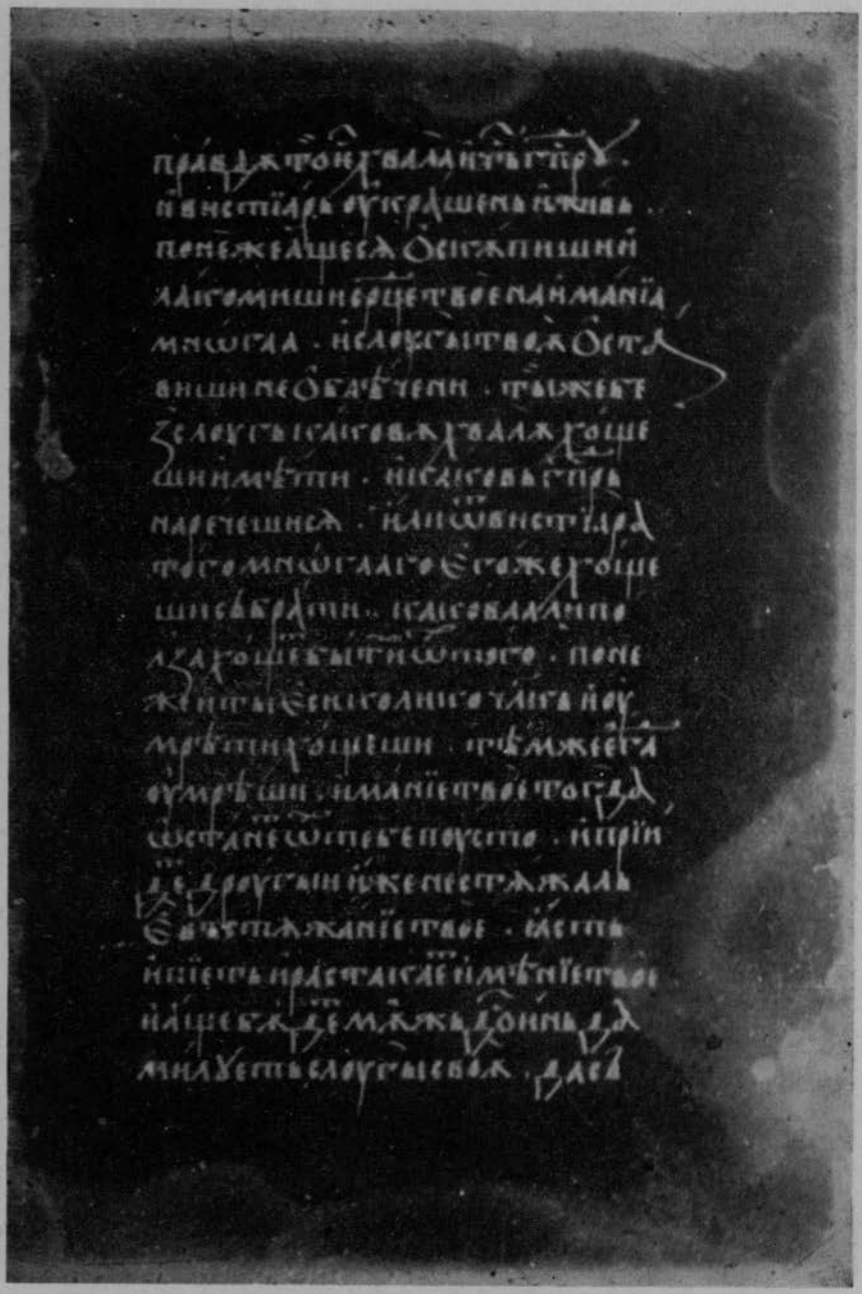

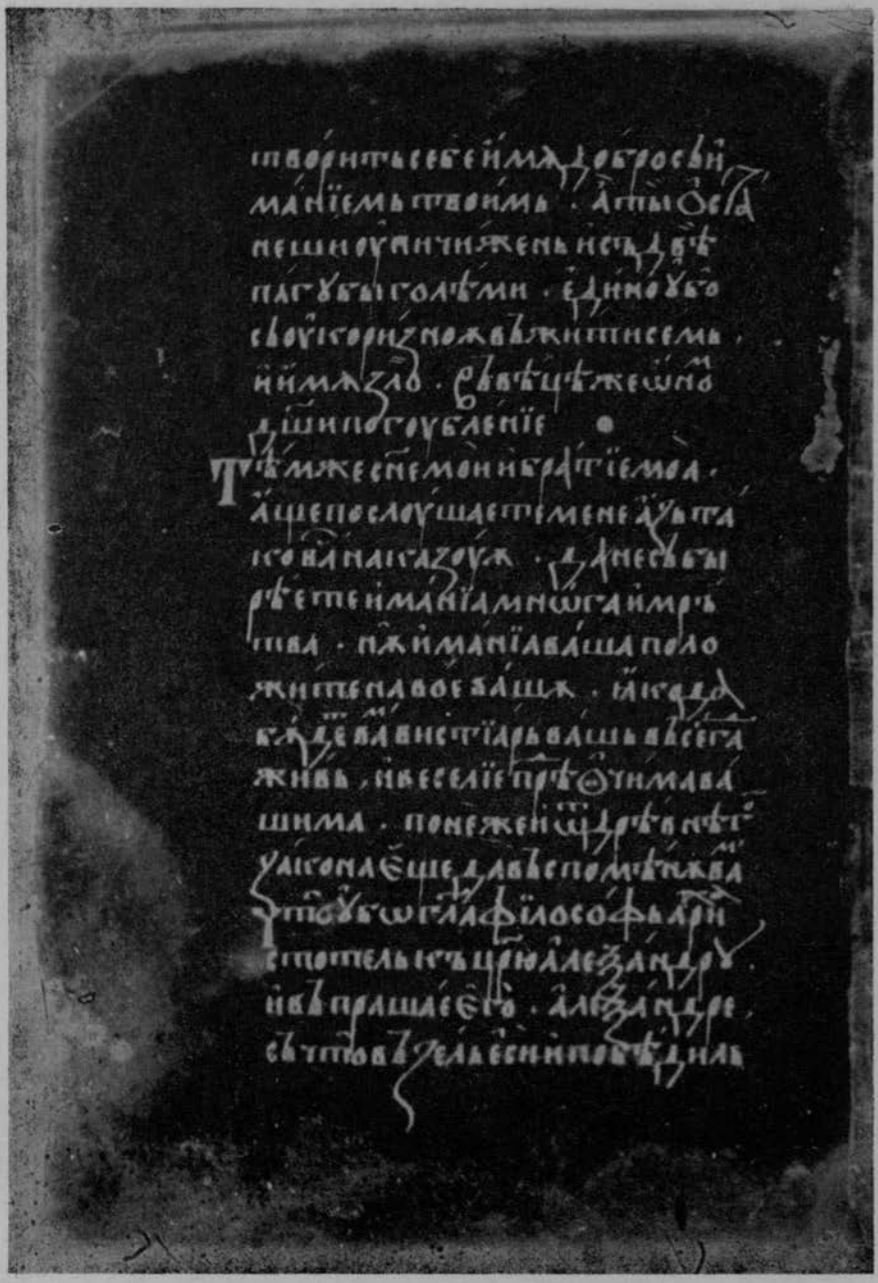

Народна библиотека
П. Библиотека
1583
1921

нить тѣло своє и оскалѣтиво
хощеть душѧ своѧ. и не прите
четь къ покаанїю до ндежей
съживый. да очистить сетѣ
ло и омыетсѧ душа его. нѫ
оуповати въ схощеть на въз[illegible]обле
нныѧ сн҃ы своѧ, да очи[illegible]ть
тѣло. и да омыѧть душѧ его
тъ же и надежа соуха и без испра
влепїа душе. и ты до ндеже
съживыми быль еси. не очисти
ль еси тѣло свое. ни ж омыль
еси душѧ своѧ. и не бы тебѣ ли
ло одши твоеи. и да гониши
ты чисто тѧ тѣлоу твоему
нѫ хощеши да надѣешисѧ нѣ
которы. ꙗко да и нїи очистѧ
тт҃ѧ и избавѧ тт҃ѧ. то еда не
имаѫ и нїи до ста попеченїа о
души своеи и о тѣлѣ. и ли сн҃ови
и ли братїа бж҃ть. ꙗко да избѧ

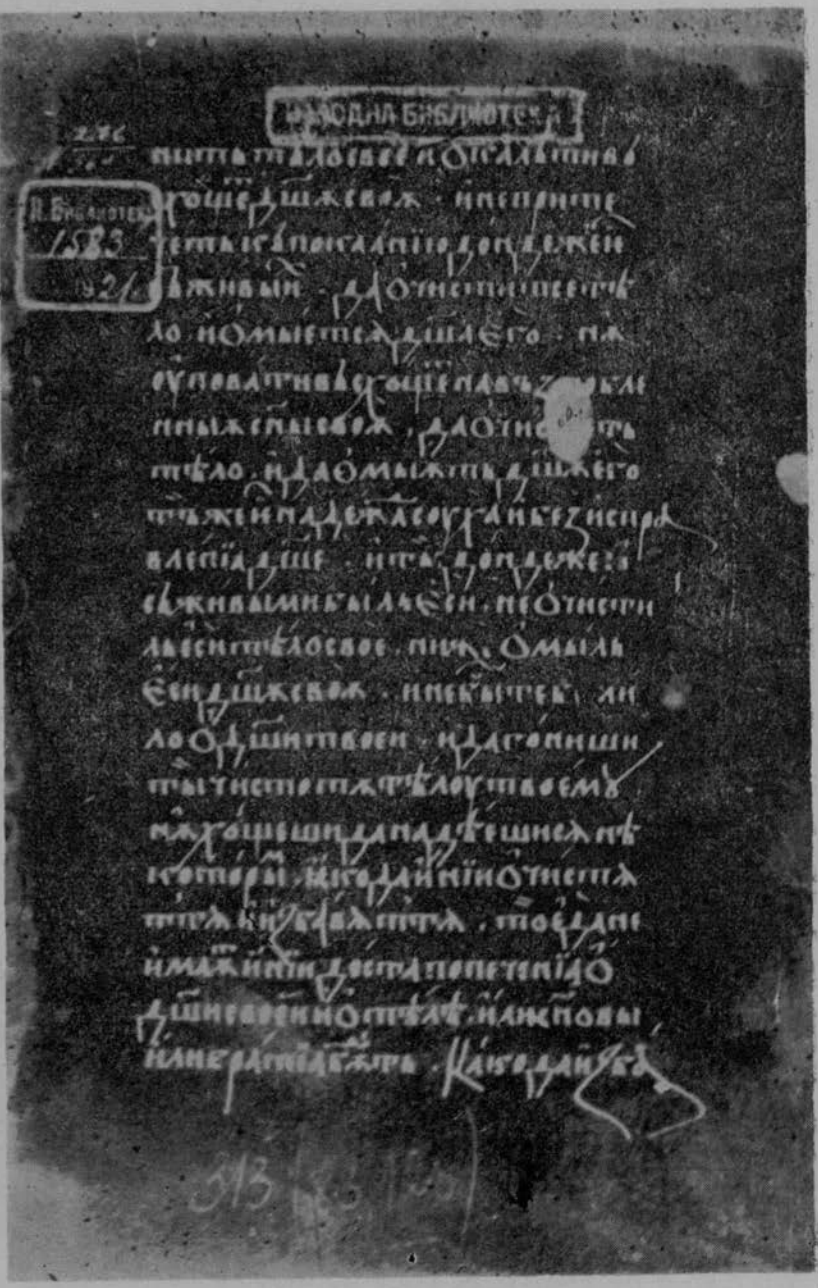

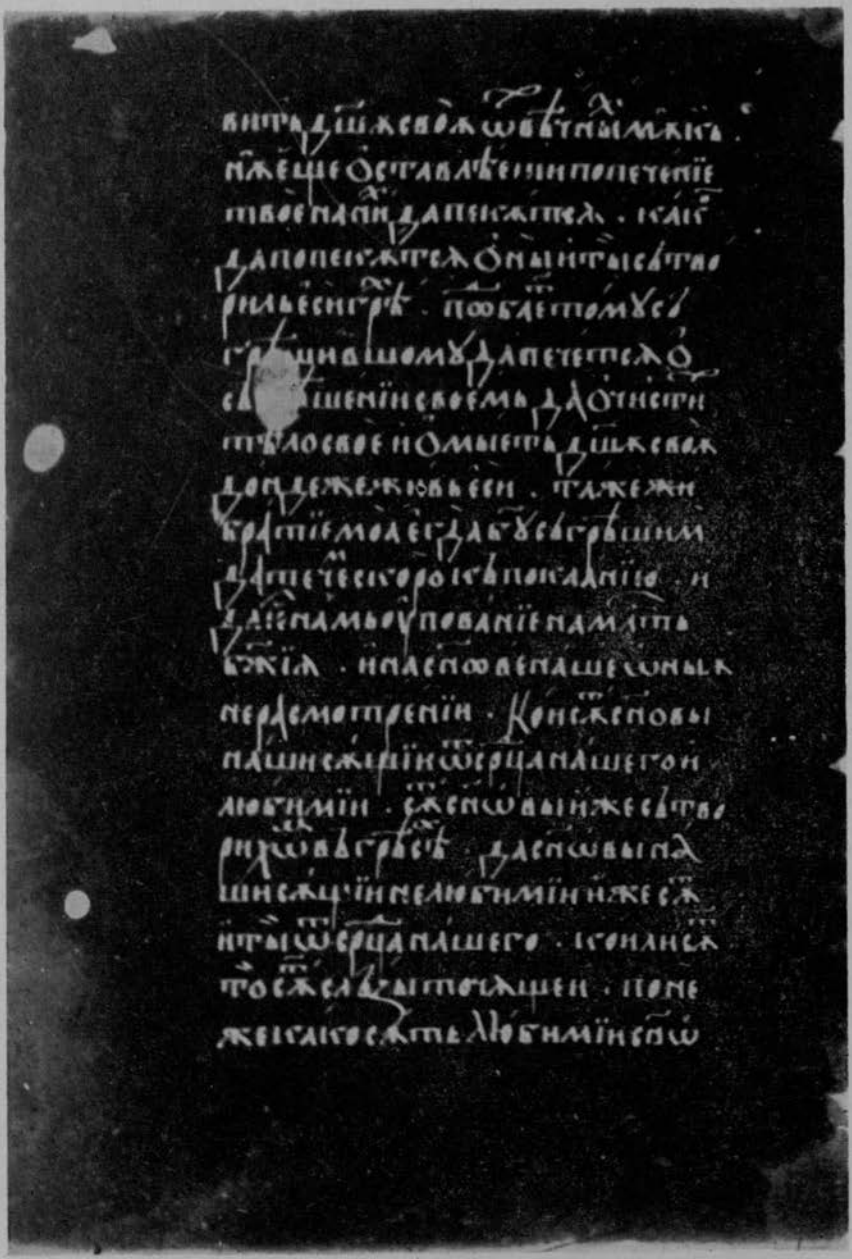

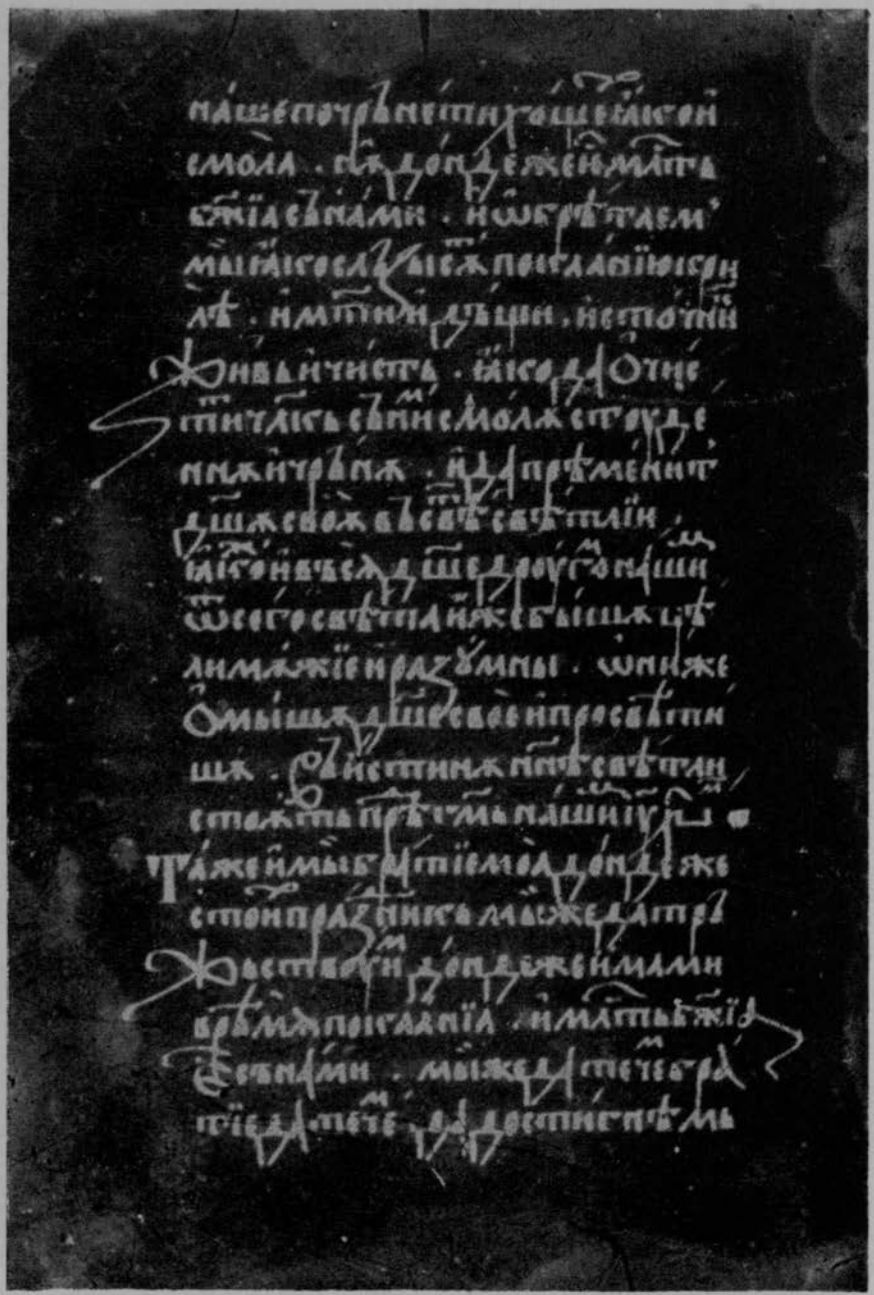

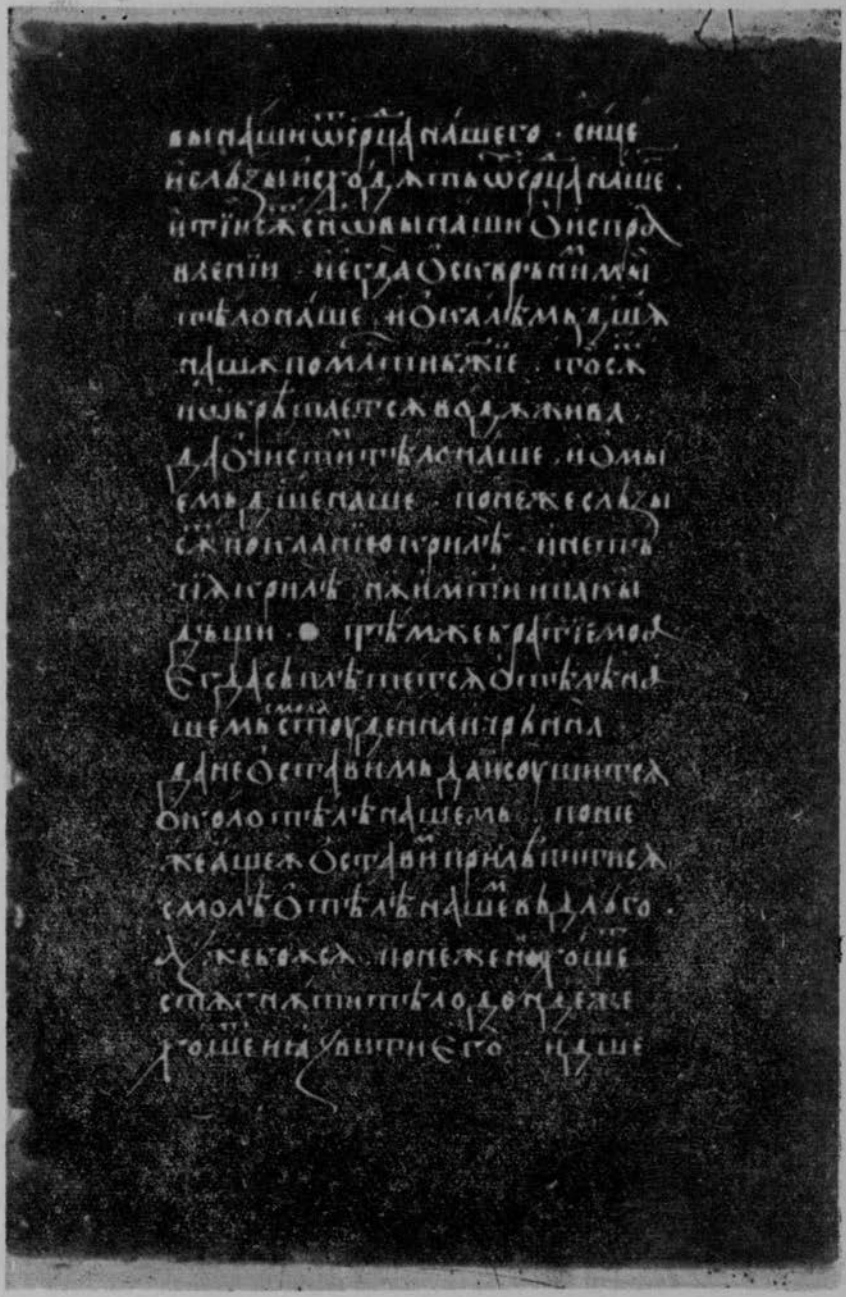

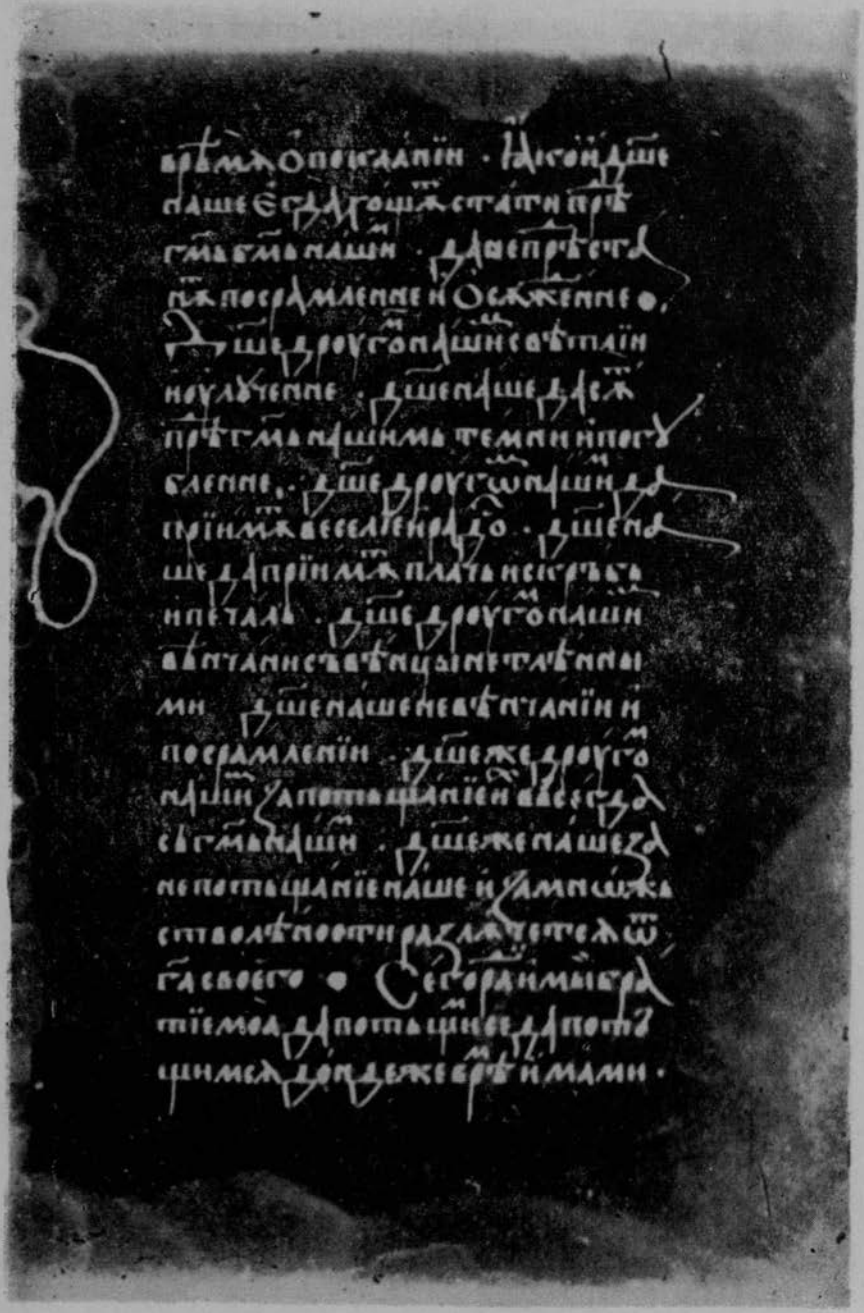

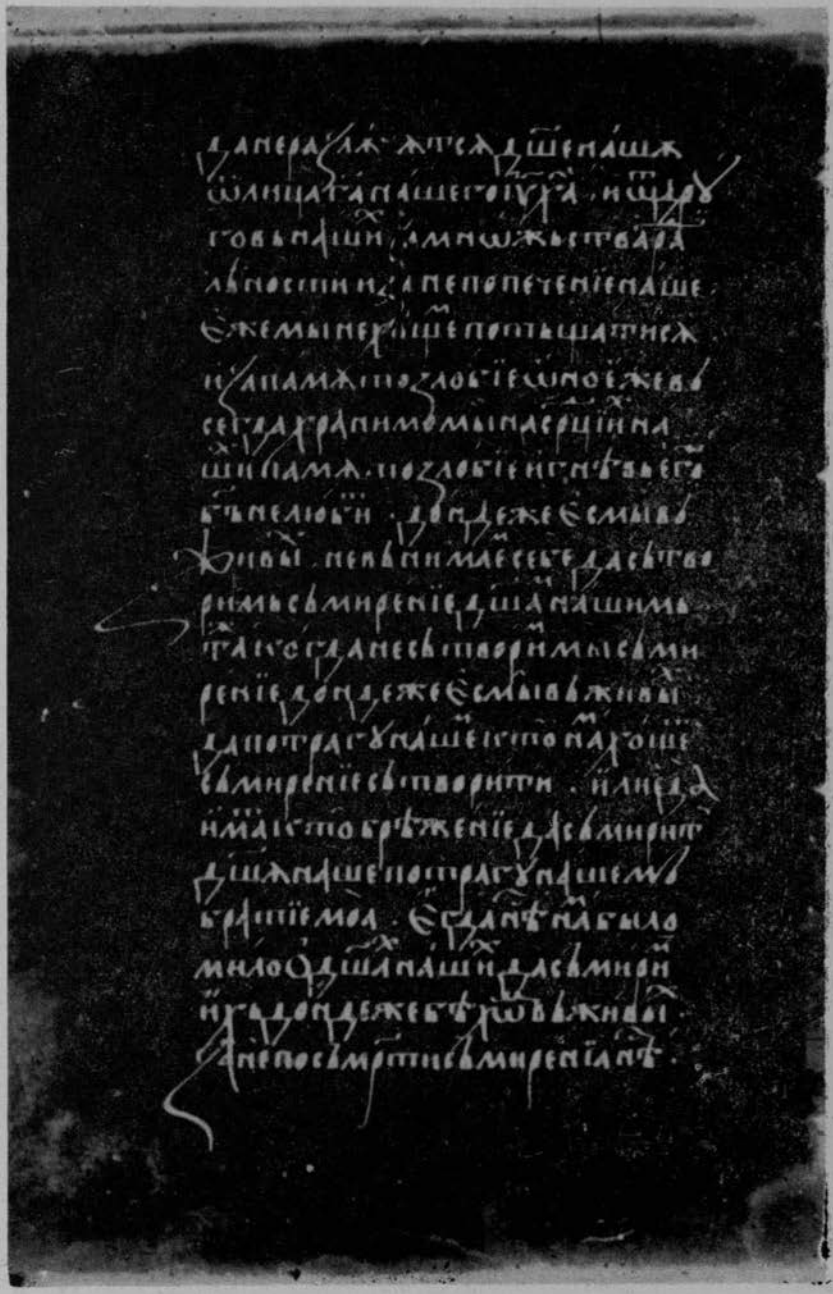

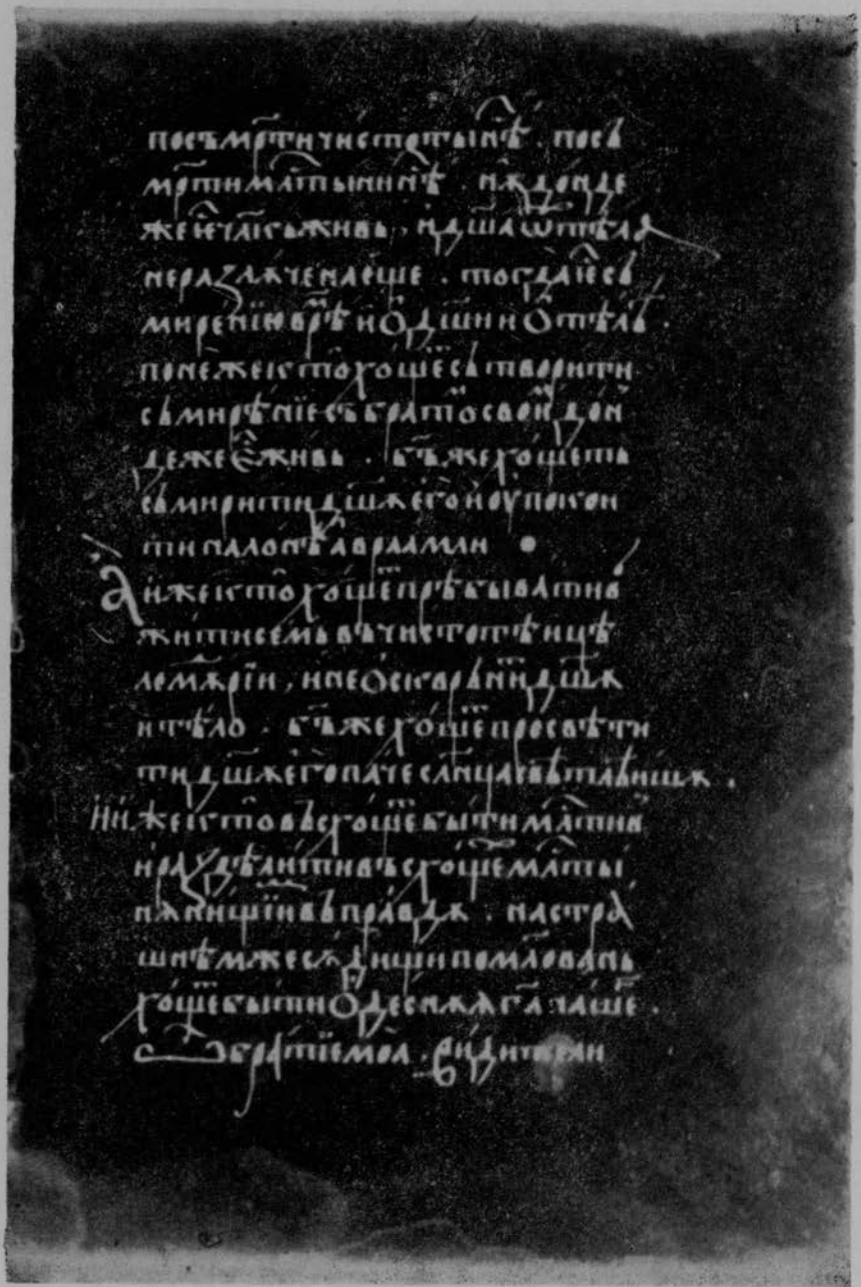

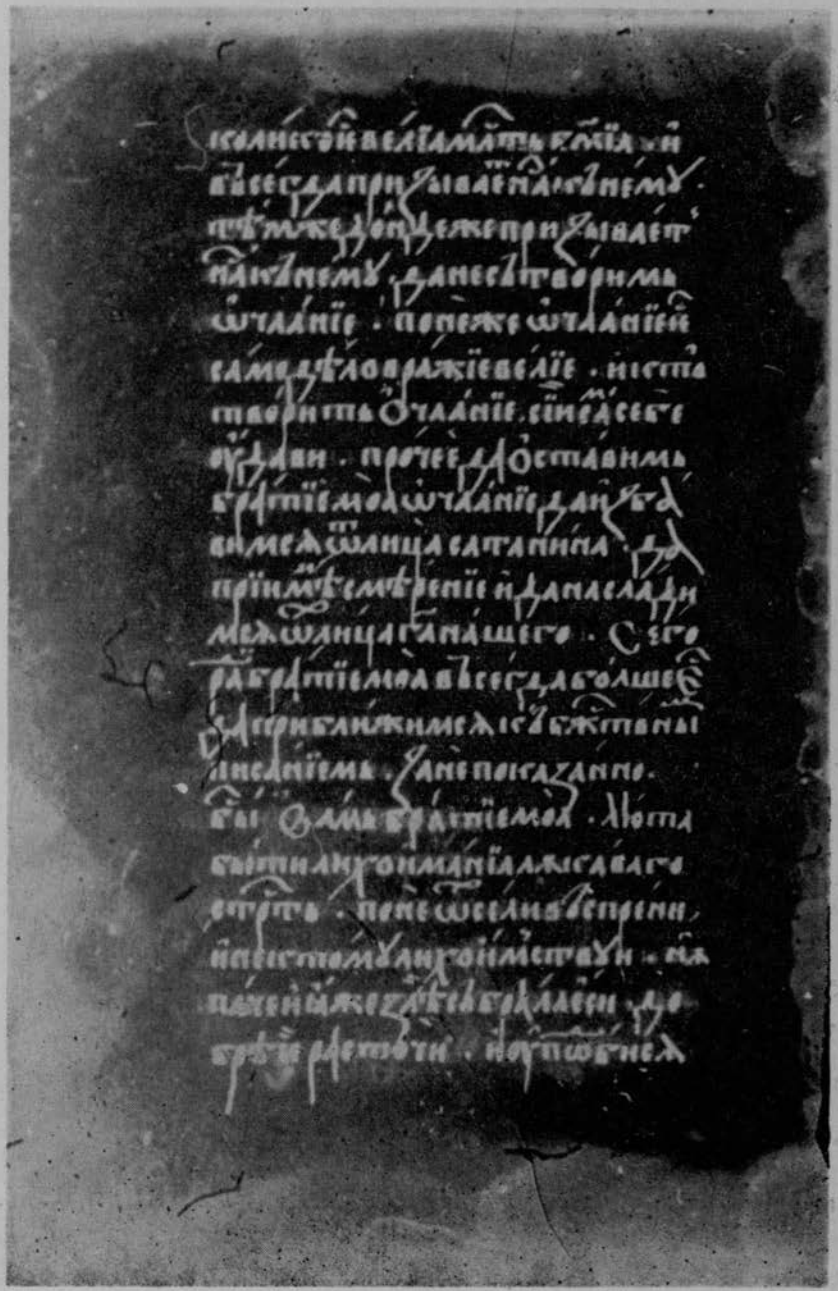

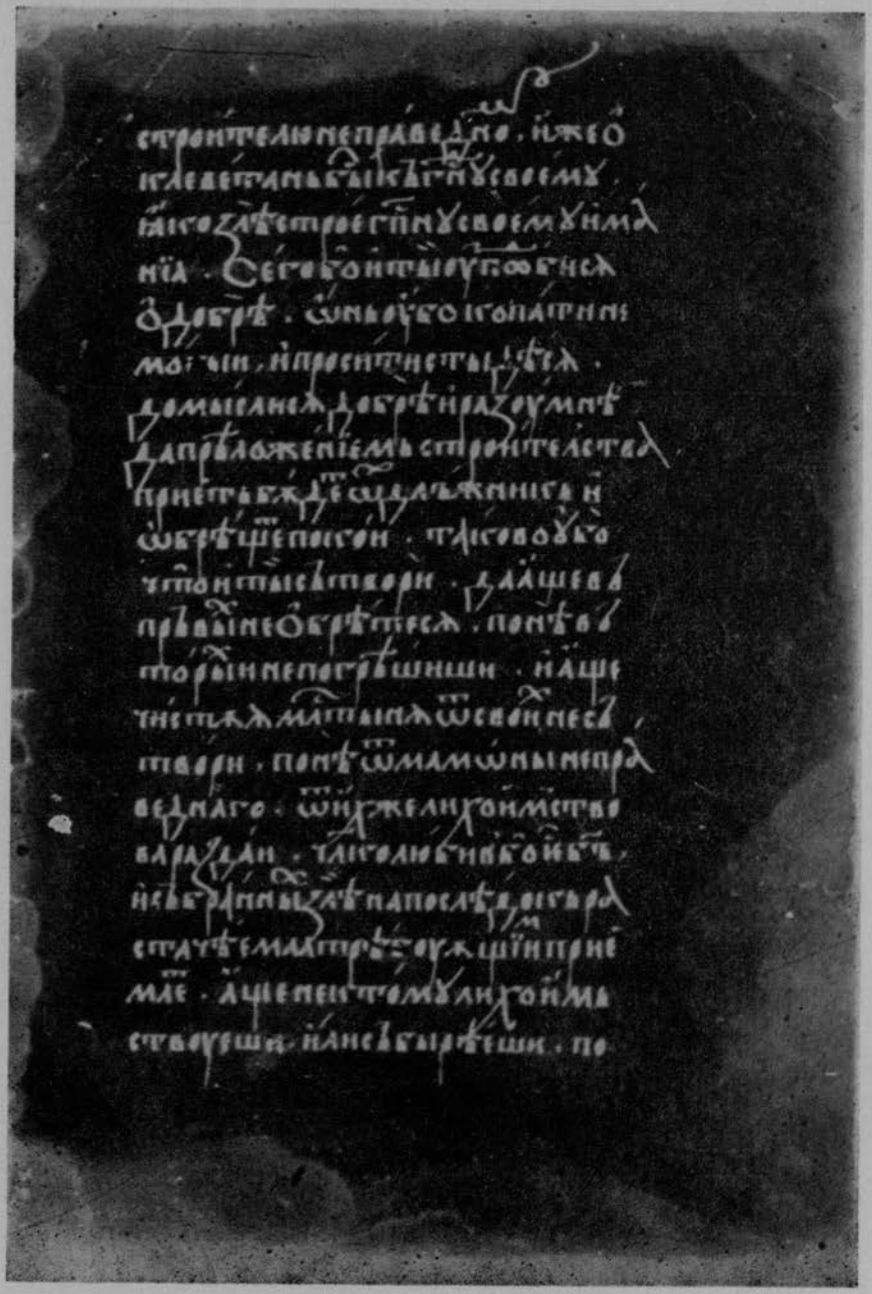

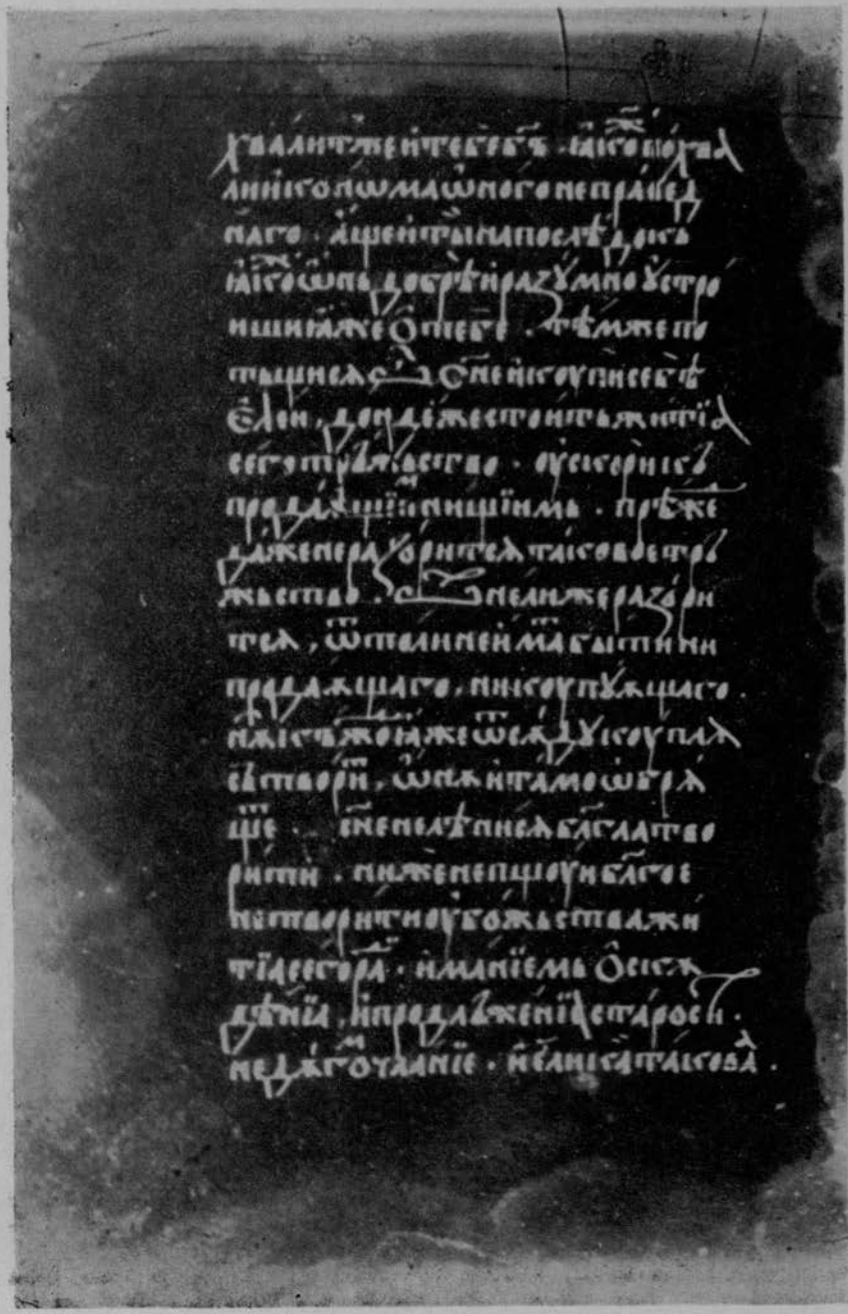

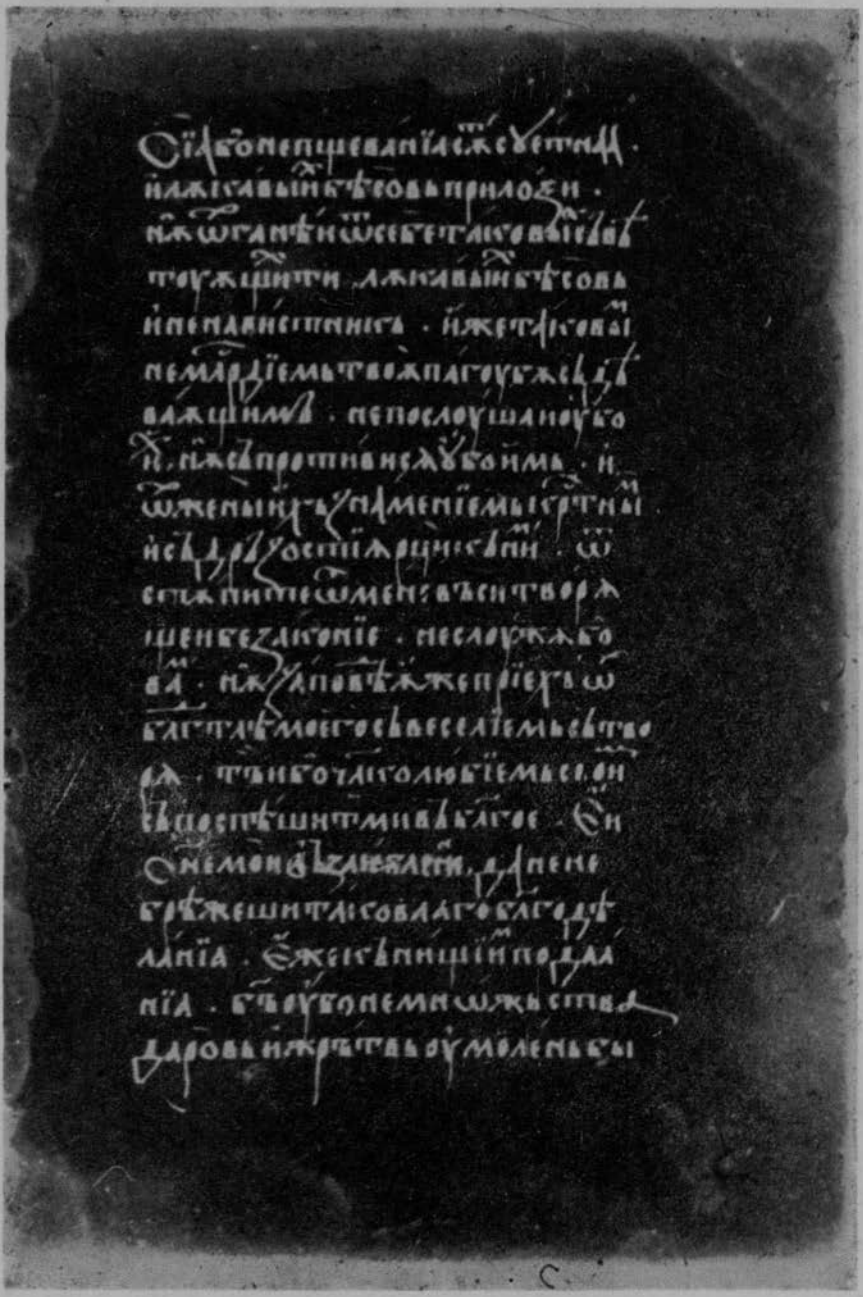

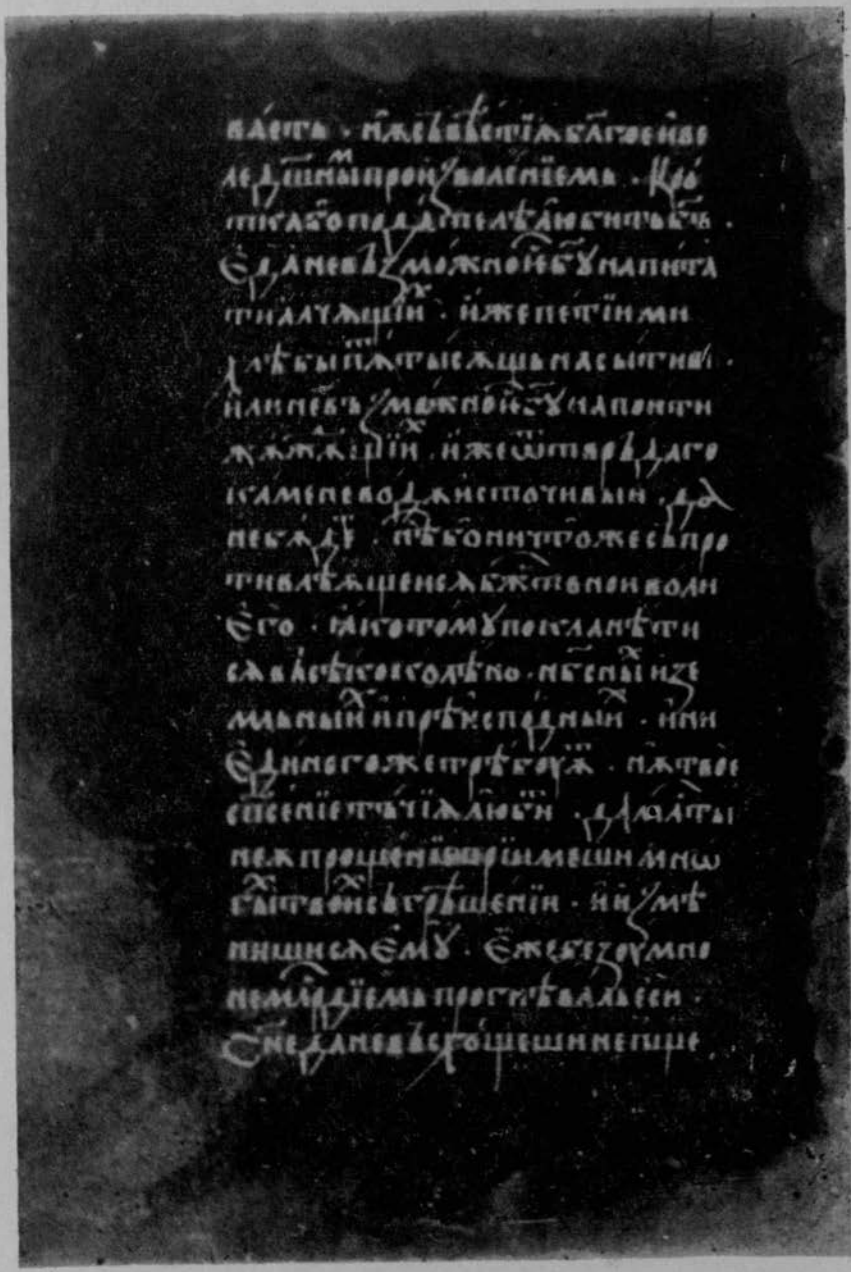

очаанїѣ, сїи са(м) себѣ|оудави. Прочее да оставимь,|братїе моа, wчаанїѣ, да изба|вимь сѧ w(т) лица сатанина, да|прїимѣ(м) смѣренїе и да наслади|м сѧ w(т) лица Г҃а нашего.

Сего| ра(дї), братїе моа, късегда болше є(с)|да приближим сѧ къ бж(с)тв-ны(м)|писанїемь, зане показанно|бы(с) вамь, братїе моа, люта|быти лихоиманїа лжкаваго|стр(с)тѣ. Поне w(т) сели къспрени|и нектомѹ лихоим'ствѹи, нж|наче и іаже злѣ събралъ[1] есн до|брѣе расточи и оупо(д)би сѧ|строителю 83a
непрадедно(мѹ), иже о|клеветань бы(с) къ г(сд)нѹ своемѹ|іако злѣ строе г(с)пнѹ своемѹ имаиїа. Сего бо и ты оупо(д)оби сѧ|о добрѣ, wнь оубо кепати не|могын и просити стыдѣ сѧ,|домысли сѧ добрѣ и разѹмнѣ|да прѣложенїемь строителства|приеть бжде(т) w(т)длъжницѣ и|wврѣще(т) покон. Тако-ко ѕко|что и ты сътвори, да аще къ|пръвы(х) не обрѣте сѧ, понѣ къ|торы(х) и не погрѣшиши и аще|чистѣѧ мл(с)тыня w(т) свои(х) не съ|твори, понѣ w(т) Мамоны непра|ведиаго, w(т) иѫже лихоим'ство|ка раздаи, чл҃колюбиѣ' бо к(с) Бъ|и съвращены(х) злѣ напослѣдокь ра|стачѣемаа трѣкоѹщїи(м) прие|мле(т). Аще нектомѹ лихоимь|ствоѹеши или събирѣеши, по||хвалит' же и тебе 83b
Бъ іако(ж) поХва|ли иконѹма wного неправедиаго, аще и ты напослѣдокь |іако(ж) wнь добрѣ и разѹмно ѕстро|ниши іаже от ѥкѣ.

Тѣмже по|тъщи сѧ, w, с҃не, и коупи себѣ|елен дондеже стоить житїа|сего тръжьство, оускори къ|продажїи(м) ницїимь, прѣж(д)е| даже не разорит сѧ таковое тръ|жьство. Ѳ(т)нелиже разори|т сѧ w(т) толи не има(т) быти ни|продажїаго, ни коупѹжїаго, иж къж(д)о іже w(т)сѫдѹ коупла сътво-ри(т), wнж и тамо wвр҃ще(т).

С҃не, не лѣни сѧ бл҃гда тво рити, ниже непщоуи бл҃гое не творити оубожьства жи тїа сего ра(дї), имаиїемь оскж дѣнїа и продъложенїа старости, недж-го(м) чаанїѣ и елика такова(а)||сїа, бо непщеванїа сж(т) сѣетиаа и лжкавыи(х) 84a
вѣсовь прилози, иж w(т)ганѣи w(т) себе таковы(х) съвѣ тоѹщи(х) ти лжкавыи(х) вѣсовь и ненависти|никь, иже таковы(м)|нема(с)рдїемь твож пагоубж съдѣваѫщимъ; не послоѹша| оубо и(х), иж съпротиви сѧ ѕко имь и w(т)-жены иѫь знаменїемь кр(с)тны(м) и съ дрѣзостїѧ рци къ ни(м): „Ѳ(т) стжпите w(т) мене къси творѧщіи безаконїе, не слоѹжж бо ва(м), иж заповѣ(д)ж же прїехъ w(т) бл҃г(д)телѣ моего, съ веселїемь сътворѧ, тѣи бо чл҃колюбїемь свои(м) съпоспѣшит' ма къ бл҃гое!“.

Ѥи,|с҃не мои възлюблен(и)е, да не не|брѣжеши таковаго бл҃годѣ'ланїа, еже къ ницїи(м) подаанїа, Бъ оубо неминѫжьства|даровь и жрѣтвь оумолень бы|| 84b
кает, иж съвѣстїѧ бл҃гое и ве ледѫщи(м) произволенїемь, кротка бо подателѣ любить Бъ.|Ѥда не възможно к(с) Бѹ напита ти алчѫщїи(х), иже петїи-ми|Хлѣбы пѧ(т) тысѧщь насытив[ши]?|Или невозможно к(с) Бѹ напоити|жжж(д)ѫщїи(х), иже w(т) твръдаго камене водж источивыи? Да|не бжде(т), иѣ(с) бо ничтоже съпро тивлѣѫщеи сѧ бж(с)твои воли|іако томѹ покланѣти|

[1] În mss.: събрала.

82b, r. 19—84b, r. 21: cf. Simeon cel Nou, *Umilința;* 83, r. 1—5: cf. *Ev. Luca* 16, 1—8.

сѧ въсѣко колѣно нб҃сны(х) и зе|мьныи(х) и прѣисподныи(х) и ни|единого же трѣбоуѫ(т), нѫ твое|сп҃сенїе тъчїѧ люби(т), да мл(с)ты|неѫ прощенїе прїимеши мнѡгы(х) твои(х) съгрѣшенїи и измѣ|ниши сѧ емꙋ, еже безоумно|немл(с)рдїемь прогнѣваль еси.|

Сн҃е, да не въсхощеши и непще||...

TRADUCEREA

I.

70a „Dacă aș ști că-mi vei da cinstea ta și scaunul || tău, și eu ți-aș da merticul meu". Iar Isaav era lipsit de minte. De aceea, neținînd seama că-și va pierde cinstea pentru un blid de linte, se ridică și zise: „Dă-mi tu blidul de linte și ia-ți cinstea mea și scaunul meu". Și atunci își dete cinstea și scaunul său lui Iacov, fratele său[1].

Așa și voi, frații mei, dacă vă veți da cinstea slugilor voastre de voia voastră înșivă, fără nicio silire, ca să fie slugile voastre cu cinste, iar voi să rămîneți fără de cinste, pentru mită, sau pentru vreo slujbă nedreaptă, sau pentru vreo lăcomie de-a voastră, pentru care vă veți lăcomi, și vă veți da
71b cinstea, veți fi soți lui Isaav. || Iar dacă veți asculta cuvîntul Domnului nostru Iisus Hristos, ca să nu dați cinstea voastră altora, veți fi domni cu mintea întreagă și înțelepți și soți lui Iacov.

De aceea și eu, frații mei, după cum am înțeles, așa v-am și dat învățătură: să nu dați niciodată cinstea voastră slugilor voastre, pentrucă dacă-ți vei da cinstea lor, tu la ce mai ești bun? Sau cine te va mai băga în seamă, ca să vină la tine, dacă vei îndeplini voia boierilor tăi, iar celor ce-ți vor sluji, tu nu le vei face dreptate? Căci, dacă ai fi avut minte înțeleaptă ca să-ți
71a cunoști boierii, || [că] tu i-ai pus în cinste și cu un singur cuvînt le-ai spus să fie în boierie, acum îți va fi ușor să le zici să iasă afară din boierie și din cinste. Și cînd vei spune: „am zis cuiva un cuvînt"[2], atunci ei nu vor mai avea nici o putere. Iar cînd vei lua cinstea de la ei, nimeni nu-i va mai cinsti. Deci, dacă știi că și cinstea și lipsirea [de cinste] le este de la tine, de ce să le dai cinstea ta lor? Lasă să-ți slujească și ei ție ca niște slugi, cu frică și temere, și să cunoască că tu le ești stăpîn și domn peste ei, cum se și cuvine slugii să
71b fie cu smerenie înaintea domnului său. Iar cinstea || ta, pînă cînd ți-a dat-o Dumnezeu, tu să o ții în mîna ta.

De aceea, fiul meu, deșteaptă-te și ia aminte și nu-ți da cinstea ta boierilor tăi, căci tu îi pui pe dînșii [boieri], și nu ei te pun pe tine [domn], ci pe tine te-a pus Dumnezeu, ca să fii unsul lui, după cum a zis și prorocul: „Pune, Doamne, dătător de lege peste ei, să înțeleagă limbile că sînt oameni"[3]. Așa și pe tine te-a ales Dumnezeu, ca să te cunoască toți că tu ești ales de Dumnezeu să le fii lor stăpîn și păstor bun, ca să paști turma lui Hristos fără fățărnicie. De aceea și tu, dacă ești vrednic, încă rînduiește-ți turma, ca să nu

[1] Cf. *Facerea* 25, 31—34.
[2] Textul slavon nu este suficient de clar.
[3] Cf. Psalmul 9, 21.

fie unii grași, || iar alții să moară de foame, ci să măsori tuturor la fel, fiecă- 72a
ruia după lucrul său și fiecăruia după cum îi este slujba, așa să-i fie și dulceața.

Iar venitul tău, ce ți se cuvine să iei din toată țara, să vină întreg în mîna ta, să nu cumva să-l împarți boierilor tăi, sau rudelor tale, sau unor slugi de-ale tale, care ți-au slujit, ci totul să vină cu bună socoteală în mîna ta. Deci cui vei da din mîinile tale, să se știe și să-ți dea mulțămire și să te cunoască că tu ești unsul lui Dumnezeu și domn deplin. Căci cel ce va fi domn trebuie să aibă multă minte, || ca să cunoască mintea domnului mintea 72b
slugilor sale, iar nu să cunoască mintea slugilor mintea domnului. Căci dacă văd slugile multă minte la domn, atunci ele îi slujesc pe dreptate și-i fac multă cinste, iar dacă îl află slab de minte, atunci ele îl țin domn numai cu numele. Pentru că slugile, cum îl văd pe domn [că este], așa-i și slujesc, după cum e și drept; sluga, cum vede pe domnul său, așa și-i slujește; căci, dacă este domnul lipsit de minte, slugile pentru ce să-l slujească după dreptate sau să-l cinstească, dacă domnul acela n-are minte ca să le prițeapă și slujba și cinstea, cîtă slujbă fac || și muncă pentru el, iar el nu cunoaște slujba și munca 73a
lor? De aceea, cînd nu cunoaște domnul slujba și munca slugilor sale, acela ce domn este, sau slugile lui cum îl vor mai sluji sau îl vor mai cinsti? Iar domnul acela care are minte multă, aceluia slujesc slugile lui și care din slugile lui îi este prieten, acela-i slujește cu osîrdie și cu dreptate. Iar de-i va fi careva din slugile sale dușman și nu va vrea să-i slujească, tot îi va fi [apoi] prieten, căci îl vede destoinic și sănătos la minte. Pentru aceea, cînd îl văd că este întreg la minte și destoinic, și oștenii lui îi stau în față la slujbă cu frică și temere. || Pentru ce? Pentru că toți vor cunoaște cum sînt domnii întregi 73b
la minte. Căci domnul care este întreg la minte, are și multă destoinicie și cîte le face cu mintea, toate sînt spre fapte bune. Astfel mintea se află în trupul omului asemenea steagului cînd stă în mijlocul luptei, iar în luptă toată oastea privește la steag. Și pînă stă steagul în luptă, acea luptă nu se cheamă biruită, chiar dacă are năvală grea [spre sine], iar ei toți privesc spre steag și toți se strîng împrejurul lui. Iar dacă cade steagul, toată oastea se risipește și nu se știu unul cu altul cum și încotro merg.

Așișderea este și domnul; pînă stă || mintea lui într-însul întreagă, toți 74a
oștenii lui se strîng împrejurul său, ca și oștile împrejurul steagului, și iau învățătură și înțelepciune de la domnul acela; și nu numai slugile lui iau învățătură și înțelepciune, ci și alții din alte țări poftesc să ia de la dînsul învățătură și înțelepciune. Iar dacă slobozește domnul trupul său spre desfrînare și spre beție și spre alte [fapte], pe care nu le iubește Dumnezeu, și-și pierde nădejdea și frica lui Dumnezeu și înnebunește în puterea lui, atunci Dumnezeu se mînie pe dînsul și nu-i face alt rău mai mare, decît mai întîi îi ia mintea. Deci, dacă îl lipsește de minte, de atunci nici o faptă bună nu vei mai găsi la domnul acela, nici cinste nu || va mai avea de la slugile lui și de la 74b
alți domni care sînt împrejurul lui. De aceea, el le va fi numai de ocară și de rîs, iar slugile lui se vor împrăștia de la el, ca și ceara care se topește. Căci pînă stătu steagul lui, și ei toți stătură împrejurul lui și priveau la el, iar cînd a căzut steagul, ei toți o luară la fugă și nu știau unul de altul încotro s-au împrăștiat.

Aşa şi slugile voastre, cîtă vreme vor vedea şi vor înţelege că mintea voastră este întru voi, ei toţi se vor strînge împrejurul vostru. Iar dacă vor vedea că v-a căzut mintea, ca şi steagul acela, ei se vor risipi toţi de la voi, şi cum să nu se risipească, cînd mînia lui Dumnezeu a căzut asupra voastră
75a şi|| Dumnezeu v-a lipsit de mintea voastră?

Vedeţi, fraţii mei, cît este de rău pentru cel pe care se mînie Dumnezeu şi-l lipseşte de minte? Căci omul nebun nu poate să-şi facă nici o faptă bună sau cinste, dar altuia cum poate să-i facă vreun lucru bun sau cinste? Iar domnul care este întreg la minte, la acela sînt toate faptele bune, mai întîi pentru că lucrează lui Dumnezeu, iar apoi împlineşte voia lui pe pămînt. Acela căruia îi este lăsată împlinirea, să împlinească Domnului şi pe oameni încă să-i îndrepteze cu înţelepciune, ca să primească şi pace şi bunătate de la el.

Aşijderea, fiule şi fraţii mei, eu aşa vă învăţ: totdeauna să vă rugaţi lui
75b Dumnezeu, ca să se milostivească|| de voi şi să vă dea cinste. Căci din nebunie se fac toate cîte iubeşte diavolul şi din ea se face voia lui, iar din mintea cea bună se împlinesc toate pe care Dumnezeu le iubeşte şi care-i sînt plăcute.

De aceea vă învăţ, fraţii mei, să cereţi de la Dumnezeu minte curată, ca să puteţi împlini toate voile lui, cîte-i plac lui Dumnezeu, căci cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu minte curată, cu acestea să împlineşte voia lui. Pentru aceea, rugaţi pe Dumnezeu să fie cu voi şi nu vă leneviţi a lucra lui Dumnezeu, ci lucraţi pentru el cu milostenie şi miluiţi slugile voastre, ca să fie slugile voastre îmbrăcate şi împodobite, cum ştiţi mai bine şi mai frumos, căci||
76a într-adevăr aceea este lauda şi cinstea domnului şi comoară înfrumuseţată şi vie. Căci dacă te vei scumpi şi vei lăcomi cu inima ta spre avuţie multă şi vei lăsa slugile tale neîmbrăcate, tu, fără slugi, ce laudă vei avea şi ce fel de domn te vei numi? Sau din comoara aceea multă pe care o vei strînge, ce folos vei avea de la ea, pentru că şi tu eşti om şi vei muri? Iar cînd vei muri, atunci avuţia ta va rămîne după tine pustie şi va veni altul, care n-a strîns agonisita ta, va mînca şi va bea şi va risipi avuţia ta şi, de va fi bărbat destoinic să-şi
76b miluiască slugile,|| îşi va face nume bun cu avuţia ta. Iar tu vei rămîne urgisit şi cu două pagube mari: una, ocară şi nume rău în viaţa aceasta, iar alta, sufletului pieire pe ceea lume.

De aceea, fiul meu şi fraţii mei, dacă mă veţi asculta, eu aşa vă învăţ: să nu strîngeţi avuţie multă şi moartă, ci puneţi avuţia voastră pe oştenii voştri, ca să fie comoara voastră totdeauna vie şi să aveţi veselie în faţa ochilor voştri. Căci şi din legea cea veche încă am să vă aduc aminte:
77a „Cu ce oare — grăi filozoful Aristotel către împăratul Alexandru, întrebîndu-l —, cu ce ai luat şi ai biruit || toată lumea?“ [1]

II.

Deci, cînd se va întîmpla omului să greşească lui Dumnezeu şi-şi va
79a spurca|| trupul şi-şi va întina sufletul, şi nu va alerga spre pocăinţă cît este între cei vii, să-şi cureţe trupul şi să-şi spele sufletul, ci va nădăjdui spre feciorii săi cei iubiţi, să-i cureţe trupul şi să-i spele sufletul, aceea este o nădejde

[1] Cf. *Alexandria*, text revăzut de Mihail Sadoveanu, în vol.: *Alexandria. Esopia*, E.P.L., Biblioteca pentru toţi, Bucureşti, 1966, p. 92 (cap. *Cum a împărţit Alexandru împărăţiile*).

seacă și fără îndreptarea sufletului. Iar dacă tu, cît ai fost între cei vii, nu ți-ai curățat trupul și nu ți-ai spălat sufletul și nu ți-a fost milă de sufletul tău și dacă îndepărtezi curățenia trupului tău, și vei nădăjdui spre alții, ca alții să te cureță și să te izbăvească, apoi, cînd alții n-au destulă grijă de sufletul și de trupul lor, fie feciori, fie frați, cum să izbăvească || sufletul tău din muncile 79b
cele veșnice? Și încă lași grija ta asupra lor, ca să se îngrijească, dar cum să se îngrijească ei, iar tu ai făcut păcatul? Se cuvine celui ce a păcătuit să se îngrijească de păcatul său, să-și cureță trupul său și să-și spele sufletul său, pînă cînd ești viu.

De aceea, frații mei, cînd greșim lui Dumnezeu, să alergăm în grabă spre pocăință și să avem nădejde în mila lui Dumnezeu și în fiii noștri cei nevăzuți. Care sînt fiii noștri cei de la inimă și iubiți? Sînt fiii pe care i-am făcut în păcat. Dar fiii noștri cei neiubiți, ce sînt și ei de la inima noastră, care sînt? Aceștia sînt lacrimile ce curg, căci cum sînt fiii noștri cei dragi || de la inima noastră, 80a
așa și lacrimile ies din inima noastră și ele sînt fiii noștri cei de mîntuire. Iar dacă ne spurcăm trupul și ne întinăm sufletul, din mila lui Dumnezeu, prin ele se descopere apa vie, ca să ne curățăm trupul și să spălăm sufletul nostru, căci lacrimile sînt aripile pocăinței, și nu numai aripi, ci și mamă și încă fiică.

De aceea, frații mei, cînd se înfășoară pe trupul nostru smoala cea rece și neagră, să nu lăsăm să se usuce împrejurul trupului nostru. Căci dacă vom lăsa să se lipească mult timp smoala de trupul nostru, mă tem că ne va strînge trupul pînă îi va face răni, iar sufletul || nostru îl va înnegri ca și ea. Dar pînă 80b
este mila lui Dumnezeu cu noi și aflăm că lacrimile sînt aripile pocăinței, și mamă, și fiice, izvor viu și curat, omul să cureță cu el smoala cea rece și neagră și să-și schimbe sufletul în lumina luminilor, ca și sufletele prietenilor noștri din lumea aceasta, care au fost bărbați întregi și înțelepți; ei și-au spălat sufletele și le-au luminat, iar acum cu adevărat stau luminați înaintea Domnului nostru Iisus Hristos.

Așijderea și noi, frații mei, pînă este sărbătoare și serbăm, pînă avem timp de pocăință și mila lui Dumnezeu este cu noi, să alergăm ce să ajungem || vremea pocăinței, pentru ca și sufletele noastre, cînd vor sta înaintea Domnului 81a
Dumnezeului nostru, să nu fie rușinate și osîndite; sufletele prietenilor noștri să fie strălucitoare și curate, iar sufletele noastre să fie înaintea Domnului nostru întunecate și pierdute; sufletele prietenilor noștri să primească veselie și bucurie, sufletele noastre să primească plîngere și durere și întristare; sufletele prietenilor noștri să fie încununate cu coroane neputrezitoare, sufletele noastre [să fie] neîncununate și rușinate; sufletele prietenilor noștri, pentru osîrdia lor, să fie totdeauna cu Dumnezeul nostru, iar sufletele noastre, pentru neosîrdia noastră și pentru mulțimea lenevirii, să fie despărțite de Dumnezeul nostru.

De aceea și noi, frații mei, să alergăm, să alergăm pînă avem vreme, || ca 81b
să nu se despartă sufletele noastre de fața Domnului nostru Iisus Hristos și de prietenii noștri, pentru mulțimea lenevirii și pentru negrija noastră, că nu vrem să ne străduim, și pentru răutatea pe care totdeuna o ținem în inimile noastre, răutate și mînie pe care Dumnezeu nu le iubește. Pînă sîntem între cei vii, nu luăm aminte să facem împăcare sufletelor noastre. Deci, dacă nu facem noi împăcare pînă sîntem între cei vii, atunci pe urma noastră cine ne

va face împăcare? Sau, cum să aibă cineva grijă să facă împăcare sufletelor noastre pe urma noastră, fraţii mei, dacă nu ne-a fost milă de sufletele noastre,
82a să le facem pace pînă am fost între cei vii? Căci după moarte nu este împăcare,|| după moarte nu este curăţire, după moarte nu este milostenie, ci pînă este omul viu şi sufletul încă nu s-a despărţit de trup, atunci este vremea împăcării şi pentru suflet, şi pentru trup. Căci cel ce va face pace cu fratele său pînă este viu, şi Dumnezeu va împăca sufletul lui şi-l va odihni în sînul lui Avraam. Iar cel ce va petrece în viaţa aceasta în curăţie şi neprihănire şi nu-şi va spurca sufletul şi trupul, Dumnezeu îi va lumina sufletul mai vîrtos decît soarele cel strălucitor, şi cel ce va fi milostiv şi va împărţi săracilor milostenie, la judecata cea înfricoşată cu adevărat va fi miluit de-a dreapta Domnului nostru.
82b O, fraţii mei, vedeţi oare,|| cît de mare este mila lui Dumnezeu şi totdeauna ne cheamă către dînsul? De aceea, cît timp ne cheamă spre dînsul, să nu cădem în deznădejde, căci deznădejdea este mare faptă a diavolului şi cine cade în deznădejde, acela singur se sugrumă. Deci să lăsăm, fraţii mei, deznădejdea, să ne izbăvim din faţa Satanei, să primim împăcare şi să ne îndulcim de faţa Dumnezeului nostru.

De aceea, fraţii mei, totdeauna este mai bine să ne apropiem de dumnezeeştile Scripturi, căci v-a fost arătat, fraţii mei, că rea este patima celui viclean spre cămătărie. Ci [1] măcar de acum încolo trezeşte-te şi nu mai face cămătărie nimănui, ba mai mult, şi cea ce ai strîns cu răutate, împarte cu
83a mai multă bunătate şi te aseamănă|| cămăraşului celui nedrept, care a fost pîrît domnului său că rău îngrijeşte de avuţia lui. Aceluia te aseamănă şi tu în bine, căci el, neputînd săpa şi fiindu-i ruşine să ceară, s-a gîndit bine şi înţelepţeşte ca, prin schimbarea datoriei, să fie primit de datornici şi să găsească odihnă [2]. Aşa să faci şi tu, căci dacă n-ai găsit la cei dintîi, măcar la cei de-ai doilea să nu greşeşti, şi dacă n-ai făcut milostenie curată dintru ale tale, măcar de la Mamona cel nedrept împarte din cele ce ai cămătărit, căci milostiv este Dumnezeu şi primeşte în cele din urmă şi cele strînse cu răutate, dacă sînt împărţite celor care au nevoie. Dacă cămătăreşti cuiva sau strîngi,||
83b Dumnezeu te va lăuda şi pe tine, cum a lăudat pe cămăraşul cel nedrept, dacă şi tu în cele din urmă, ca şi el, îţi vei orîndui bine şi înţelepţeşte.

De aceea, îngrijeşte-te, o, fiule, şi cumpără-ţi untdelemn pînă este tîrgul vieţii acesteia, grăbeşte-te către săracii care-l vînd, înainte de a se sparge acest tîrg. Căci atunci cînd se va sparge, nu va mai fi nici cine să vîndă, nici cine să cumpere, căci fiecare ce cumpărătură va face aici, aceea o va şi afla acolo.

Fiule, nu te lenevi de a face bine şi nici nu cugeta să nu faci bine din pricina sărăciei vieţii acesteia, a scăderii averii şi a ajungerii bătrîneţelor, a aştep-
84a tării boalelor şi a altora asemenea,|| căci acestea sînt cugete deşarte şi amăgiri ale diavolilor celor vicleni, ci alungă de la tine pe aceşti diavoli vicleni şi vrăjmaşi care te sfătuiesc, căci printr-o astfel de nemilostivire îţi pricinuiesc pagubă; nu-i asculta, ci împotriveşte-te lor şi goneşte-i cu semnul crucii şi cu îndrăzneală zi-le: „Daţi-vă în lături de la mine, toţi cei ce faceţi fărădelege,

[1] De aici pînă la sfîrşitul textului inedit (şi în continuare), cf. Simeon cel Nou, *Umilinţa* (Κατάνυξις..., Atena, 1873, p. 136 şi urm.).
[2] Cf. *Ev. Luca*, 16, 1—8.

căci nu vă slujesc vouă, ci am primit poruncă de la binefăcătorul meu, împlinind-o cu bucurie, căci el cu iubirea sa de oameni îmi va ajuta spre bine !"

Cu adevărat, fiul meu iubit, să nu cumva să nu iei aminte la o asemenea binefacere, cum sînt milosteniile față de cei săraci, căci Dumnezeu poate fi rugat nu cu multe daruri și jertfe||, ci cu gîndul cel bun și cu bunăvoința cea 84b
mare, căci Dumnezeu iubește pe miluitorul cel blînd. Au doar nu-i este cu putință lui Dumnezeu să sature pe cei flămînzi, el care a săturat cu cinci pîini cinci mii [de oameni]? Sau nu-i este cu putință lui Dumnezeu să adape pe cei însetați, el care a scos apă din piatră seacă? Aceasta nu va fi, căci nu este nimic care să se împotrivească voinței lui Dumnezeu, că lui i se închină toate semințiile din cer și de pe pămînt și de sub pămînt, și nimic altceva nu-i trebuie, decît numai mîntuirea ta dorește, pentru ca prin milostenie să capeți iertarea păcatelor tale cele multe și să te schimbi în fața lui, căci l-ai mîniat cu nemilostivirea ta cea nebună.

Fiule, să nu voiești și să nu cugeți||...

ДВА НЕИЗВЕСТНЫХ ОТРЫВКА КНИЖНОСЛАВЯНСКОГО ТЕКСТА «ПОУЧЕНИЙ НЯГОЯ БАСАРАБА К СЫНУ СВОЕМУ ФЕОДОСИЮ»

(Резюме)

Автор печатает здесь текст 13 неизвестных листов книжнославянской рукописи *Получений Нягоя Басараба к сыну своему Феодосию*, зарегистрированных в Национальной Библиотеке им. Кирилла и Мефодия в Софии в 1921 г., после издания 99 лл., известных П. А. Лаврову (1904 г.; они были переизданы в 1959 г. Петром П. Панаитеску) и автору каталога славянских рукописей этой библиотеки, Б. Цоневу (1910 г., рук. № 313).

После краткого введения, в котором сообщаются сведения о рукописи и о месте, которое занимают новооткрытые страницы в книжнославянском тексте, сохранившемся неполностью, и по отношению к старорумынскому и греческому переводу, автор воспроизводит текст двух новооткрытых отрывков (7 + 6 лл.), сопровождая его факсимиле и румынским переводом.

DEUX FRAGMENTS INÉDITS DU TEXTE SLAVON DES «ENSEIGNEMENTS DE NÉAGOE BASARAB À SON FILS THÉODOSE»

(Résumé)

L'auteur publie un texte comprenant 13 feuillets inédits du manuscrit slavon des *Enseignements de Neagoe Basarab à son fils Théodose*. Ces feuillets ont été enregistrés à la Bibliothèque Nationale „Cyrille et Méthode" de Sofia, en 1921, après la publication du texte de 99 feuillets décelés par P. A. Lavrov (1904, reédités en 1959 par P. P. Panaitescu) et B. Conev, l'auteur du Catalogue des Manuscrits slaves de cette bibliothèque (1910, mss. no. 313).

Après une brève introduction, comprenant des informations touchant le manuscrit et la place que ces feuillets inédits occupent dans le cadre du texte slavon — incomplètement conservé — par rapport aussi aux anciennes traductions roumaine et grecque, l'auteur de l'article reproduit le texte de ces deux fragments inédits (7 + 6 ff.), accompagné de facsimilés et d'une traduction roumaine.